

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small crossbar, and the letter "k" has a small crossbar. The background of the page features a large, light pink, curved shape that resembles a stylized letter 'D' or a large arc, which frames the text.

Julia Eskola
Riikka Jacobsson
Saara Ylönen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2020

PROVAKAN TOTEUTUMINEN KÖNÖNPELLON, SAARIKELLON JA VIITOSVINTTIÖIDEN PÄIVÄKODEISSA

TIIVISTELMÄ

Julia Eskola, Riikka Jacobsson ja Saara Ylönen
ProVakan toteutuminen Könönpellon, Saarikellon ja Viitosvintiöiden päiväko-
deissa
63 sivua ja 2 liitettä
Kevät, 2020
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Positiivisen pedagogiikan tarkoituksena on saada lapsille lisää itseluottamusta ja onnistumisen kokemuksia. Sen avulla saadaan lapsi huomaamaan omat parhaat puolensa. ProVaka on yksi positiivista pedagogiikkaa hyödyntävä kohdennetun positiivisen palautteen malli päiväkodeissa. Tässä opinnäytetyössä kerrotaan, miten ProVaka näkyi päiväkodeissa, mitä menetelmiä käytettiin sen toteuttamisessa ja mitä vaikutuksia sillä oli päiväkodin aikuisiin ja lapsiin.

Tässä opinnäytetyössä oli kolme yhteistyöpäiväkotiä, joissa ProVaka käynnistyi vuoden 2018 aikana. Nämä päiväkodit olivat Könönpellon päiväkotia Varkaudesta, Saarikellon päiväkotia Kuopiosta ja päiväkotia Viitosvintiöt Leppävirralta. Opinnäytetyön aineisto kerättiin havainnoimalla ja haastatteleamalla yhteistyöpäiväko-
deissa. Havainnoiteja varten laadittiin havainnointilomake, jotta kaikissa kol-
messa päiväkodissa havainnoitiin samoja asioita. Havainnointien tulokset kirjoi-
tettiin havainnointilomakkeelle. Myös haastatteluja varten laadittiin yhtenäiset
haastattelukysymykset, jotka olivat erilaiset lapsille ja aikuisille. Tätä opinnäyte-
työtä varten haastateltiin yhdeksää aikuista ja yhdeksää lasta. Haastattelut ääni-
tettiin ja litteroitiin sanatarkasti. Havainnointien ja haastatteluiden tulokset analy-
soitiin käyttäen aineistolähtöistä analyysiä.

ProVaka näkyi päiväkodeissa monella eri tavalla. Sen näkymisessä oli päiväko-
tikohtaisia eroja. ProVakassa käytettiin samoja menetelmiä kaikissa päiväko-
deissa. Menetelmissä oli havaittavissa vivahde-eroja. ProVakalla oli positiivisia
vaikutuksia päiväkotien työyhteisöihin ja lapsiin. Päiväkodeista nousi esille sa-
moja vaikutuksia, mutta myös päiväkotikohtaisia vaikutuksia. Haastatteluissa tuli
esille myös kehityskohteita. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että ProVakan
avulla kehitettiin päiväkotien oppimisympäristöjä, vahvistettiin lasten osallisuutta
ja toimijuutta sekä kasvatettiin lapsia positiivisen ohjaamisen ja kannustamisen
kautta.

Asiasanat: positiivinen palaute, positiivinen pedagogiikka, ProVaka, ProVarhais-
kasvatus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Julia Eskola, Riikka Jacobsson ja Saara Ylönen

Provaka project applied in three kindergartens: Könönpelto, Saarikello and Viitosvintiöt

63 pages and 2 appendices

Spring 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services, Kindergarten teacher qualification

The aim of the positive pedagogy is that children would gain more self-confidence and positive achievement. The positive pedagogy will help to bring out the best in each child. ProVaka is a model which uses this positive pedagogy in the kindergarten. In this thesis we will examine how Provaka was used in the kindergarten and its effect on the adults and the children of the kindergarten.

This thesis included three collaboration kindergartens where Provaka was started in the year of 2018. These kindergartens were the Könönpelto kindergarten (which is located in Varkaus), the Saarikello kindergarten (which is located in Kuopio) and the Viitosvintiöt kindergarten (which is located in Leppävirta). The data was collected in these three kindergartens by observing and doing interviews. For the observations an observation form was made to ensure that similar observations would be monitored. The results were written on observation forms. Also, coherent interview questions were formed for both the children and the adults. For the purpose of this thesis nine children and nine adults were being interviewed. The interviews were recorded and transcribed. The results were analyzed by using data based analysis.

All in all, ProVaka was seen in many ways in the kindergartens although there were differences between the kindergartens. In all of the kindergartens the same methods were used. However, there were slight differences in the methods being used. ProVaka had positive influences on children and on the work community of the kindergartens. The same influences were shown on the results but also local influences in the kindergartens appeared. Development goals were also mentioned in the interviews. According to the results of this thesis, Provaka helped in developing the kindergartens' learning environment, strengthened the children's participation and educated the children through positive guidance.

Keywords: positive feedback, positive pedagogy, ProVaka, Pro early childhood education, early childhood education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 PEDAGOGIIKAN, OPPIMISYMPÄRISTÖJEN SEKÄ OSALLISUUDEN JA TOIMIJUUDEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA	5
2.1 Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa	5
2.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	6
2.3 Lasten osallisuus ja toimijuus varhaiskasvatuksessa.....	7
3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA	9
3.1 Positiivisen palautteen merkitys	9
3.2 Positiivinen pedagogiikka.....	10
4 PROKOULUSTA PROVAKAKSI.....	13
4.1 Prokoulu.....	13
4.2 ProVaka	15
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Tutkimuskysymykset ja tavoite.....	18
5.2 Kvalitatiivinen tutkimus.....	19
5.3 Havainnointi	20
5.4 Haastattelu.....	22
5.5 Aineistolähtöisen analyysin toteutus	25
6 TULOKSET	28
6.1 ProVakan näkyminen päiväkodeissa	28
6.2 ProVakassa käytettävät menetelmät.....	34
6.3 ProVakan vaikutukset lapsiin ja työyhteisöön	38
6.4 ProVakan kehittämiskohteet	41
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	44
8 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS	47
8.1 Eettiset näkökulmat.....	47
8.2 Luotettavuus	49

9 POHDINTA	52
9.1 Prosessin arviointi	52
9.2 Oman ammatillisuuden kehittyminen	54
9.3 Jatkotutkimusideat	55
LÄHTEET	57
LIITE 1. Havainnointikaavake	62
LIITE 2. Haastattelukysymykset.....	63

1 JOHDANTO

ProVarhaiskasvatus eli ProVaka on ProKoulu-mallin soveltamista varhaiskasvatukseen. Pro-etuliite tulee sanoista positiivisesti ryhmässä oppien. ProVakan avulla päiväkodeissa voidaan vähentää käytöshäiriöitä hyvää käytöstä huomioiden. Tällöin lapsille opetetaan oikeita käytösmalleja ja heille annetaan positiivista palautetta näiden mallien mukaan toimimisesta. Tässä opinnäytetyössä kerromme kolmen päiväkodin perusteella, miten ProVaka näkyy päiväkotien arjessa, mitä menetelmiä ProVakaa toteutettaessa käytetään ja miten ProVaka vaikuttaa lasten ja henkilökunnan käytökseen.

Varhaiskasvatus esiopetuksineen muodostaa perusopetuksen kanssa lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisen kokonaisuuden, joka luo perustan elinikäiselle oppimiselle (Opetushallitus 2018, 19). Olisi ihanteellista, että lapset voisivat oppia uusia asioita samalla menetelmällä läpi koko varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa viettämänsä ajan. ProVaka-malli yhdessä ProKoulu-mallin kanssa mahdollistaa tämän. Kun lapset oppivat ProVaka-mallin jo varhaiskasvatuksessa ja siirtyvät sieltä ProKoulu-mallia toteuttavaan perusopetuksen kouluun, niin ProKoulu-malli jatkaa tuttua varhaiskasvatuksessa opittua käyttäytymisen oppimisen menetelmää heidän kohdallaan perusopetuksessa.

Erittäin vahva henkilökohtainen kiinnostuksemme ProKoulu-mallin soveltamisesta varhaiskasvatukseen toimii tämän opinnäytetyön punaisena lankana. Jyväskylän yliopiston pitkäkestoinen koulutuskokonaisuus nimellä ”ProVaka - sosiaalisten taitojen tukeminen päiväkodin toimintakulttuuria kehittämällä” alkoi elokuussa 2018 ja päättyi joulukuussa 2019 (Jyväskylän yliopisto. Laitokset. Koulutusjohtaminen. Koulutusjohtamisen instituutti. Koulutus. ProVaka). Vaikka ajallisesti olemme saaneet tehdä tämän opinnäytetyön samaan aikaan Jyväskylän yliopiston hankkeen kanssa, tämä opinnäytetyö on itsenäinen kokonaisuus Jyväskylän yliopiston ProVaka-hankkeen ulkopuolella.

2 PEDAGOGIIKAN, OPPIMISYMPÄRISTÖJEN SEKÄ OSALLISUUDEN JA TOIMIJUUDEN MERKITYS VARHAISKASVASTUKSESSA

2.1 Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Turja (2018, 66) pitää pedagogiikka käsitteen määrittelyä haasteellisena. Sivistyssanana se on suomennettu kasvatustieteeksi, ja pedagoginen kasvatukseen liittyväksi, kasvatukselliseksi tai kasvatustieteelliseksi (Nurmi, Rekiaro & Rekiaro 1992, 180). Karila (2013, 9) määrittelee varhaiskasvatuksen pedagogiikan päiväkotien toimintana, mistä päättävät päiväkotien varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Hellströmin (2008, 296) mukaan pedagogiikan voisi määrittellä opetuksen järjestämisen tavaksi. Varhaiskasvatuksessa pedagogiikkaa ja kasvatusta pidetään yleensä toistensa synonyymeinä (Hännikäinen 2013, 33). Raittila (2013, 70) määrittelee pedagoginen käsitteen olevan kasvatuksen, opetuksen ja lasten kehityksen tukemisen ymmärtämistä varhaiskasvatuksen ydinasiaksi.

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi varhaiskasvatuksen tehtävänä on ehkäistä syrjäytymistä. (Opetushallitus 2018, 14.) Varhaiskasvatuslaki (L 540/2018) velvoittaa jokaisen kunnan järjestämään varhaiskasvatusta. Lain tavoitteena on edistää lapsen kehitystä, kokonaisvaltaista kasvua ja varmistaa lapselle kehittävä, oppimista edistävä ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Varhaiskasvatuslaki (L 540/2018) määrittelee varhaiskasvatuksen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi pedagogiseksi kokonaisuudeksi.

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen alkaa äitiys- ja vanhempainrahakauden päätyttyä ja loppuu lapsen aloittaessa perusopetuslaissa tarkoitetun oppivelvollisuuden. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkotitoimintana päiväkodeissa, perhepäivähoitona perhepäiväkodeissa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana siihen soveltuvissa paikoissa. Kunnan velvollisuutena on järjestää varhaiskasvatusta kunnassa asuville lapsille lähellä heidän asuinpaikkojaan huomioiden

liikenneyhteydet. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä kunnan tulee huomioida kalenterivuoden ja vuorokauden aikojen mukainen paikallinen tarve. (L 540/2018.)

Uusi varhaiskasvatuslaki (L 540/2018) astui voimaan 1.9.2018. Sen uudistuksella pyrittiin selkiyttämään, tarkentamaan ja ajanmukaistamaan lakia. Suurimmat muutokset koskivat henkilöstön rakenteita ja varhaiskasvatuspalveluita. Uusi laki korostaa lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä ja toteutuksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeet ja säädösvalmistelut. Päättäneitä hankkeita. Varhaiskasvatuslain uudistus. Uusi varhaiskasvatuslaki.)

2.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Lasten kehitystä tukevat tilat, paikat, yhteisöt, käytännöt, välineet ja tarvikkeet ovat varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Niiden kehittämisen tulee saavuttaa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet sekä tukea lasten sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehitystä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tehdään yhdessä lasten kanssa, sillä yhdessä sovitut säännöt ja toimintatavat luovat turvallisen, toisia kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön. (Opetushallitus 2018, 32–33.) Helenius ja Lummelahti (2018, 148) pitävät oppimisympäristöjen tehtävänä lasten kaikinpuolisen kasvun, kehityksen ja laaja-alaisen oppimisen edistämistä.

Oppimisympäristöissä on muun muassa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus (Opetushallitus 2018, 32). Fyysinen oppimisympäristö tarkoittaa tiloja ja paikkoja ulkona sekä sisällä rakennelmineen, kalusteineen, välineineen, esineineen ja tarvikkeineen. Psyykinen oppimisympäristö antaa viihtymistä, mielihyvää sekä hyvät kehityksen ja oppimisen mahdollisuudet jokaiselle lapselle. Emotionaalinen oppimisympäristö tarjoaa lapsille avoimessa ja kiireettömässä vuorovaikutuksessa turvallisuutta, kokemuksia ja elämyksiä. Kognitiivinen oppimisympäristö auttaa lasta oppimaan, lisäämään tietoja ja kehittämään tietojen hankinta- ja käsittelytaitoja. Sosiaaliseen oppimisympäristöön kuuluvat muun muassa vanhemmat, sukulaiset, naapurit sekä päiväkodin aikuiset ja toiset lapset. Sen

tärkeänä tavoitteena on tehokas yhteistyö kodin ja päiväkodin välillä. (Helenius & Lummelehti 2018, 149–152.)

Oppimisympäristöstä käytetään myös käsitettä pedagoginen toimintaympäristö. Tähän käsitteeseen sisältyy näkemys, että kaikki toiminnassa mukana olevat muokkaavat oppimisympäristöä. (Raittila & Siippainen 2017, 284.) Arjen käytännöt rakentavat koko ajan pedagogista toimintaympäristöä (Raittila 2013, 71). Tähän muutokseen vaikuttavat lasten aloitteet, ja hyväksyykö tai ohittaa aikuinen nämä aloitteet (Raittila & Siippainen 2017, 288).

2.3 Lasten osallisuus ja toimijuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus vahvistaa lasten osallisuutta ja toimijuutta (Opetushallitus 2018, 14). Turja & Vuorisalo (2017, 36) kuvaavat lasten osallisuutta vuorovaikutukseen ja tietoiseen vaikuttamiseen perustuvaksi toiminnaksi lapsen sosiaalisessa ympäristössä. Lasten myönteinen kokemus nähdäksi ja kuulluksi tulemisesta vahvistaa osallisuutta. Sitä edistää myös lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun. (Opetushallitus 2018, 30.) Varhaiskasvatustilain (L 540/2018) tavoitteissa määritellään, kuinka tunnistaa lapsen yksilöllinen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea. Niissä myös määritellään, kuinka varmistaa lapsen oma mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itseään koskeviin asioihin. Osallisuus on yhdessä toimimista lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa tukien lapsen tasapainoista kehitystä ja hyvinvointia. Vanhempien tukeminen kasvatustyössä vahvistaa heidän osallisuuttaan.

Lapsien ja vanhempien näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan toiminnassa entistä enemmän, ja toimintaa kehitetään enemmän siihen suuntaan. Lapsen ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyvät osallisuuden kokemuksen myötä. Sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. (Opetushallitus 2018, 30.)

Lasten toimijuus on seurauksia tuottavaa sosiaalista toimintaa (Turja & Vuorisalo 2017, 36). Sitä voidaan kuvata Lipposen, Kumpulaisen & Hilpön (2013, 160–162)

mukaan kykynä toimia omaehtoisesti erilaisissa tilanteissa. Lapset saavat kokemusta omasta toimimisestaan osallistuessaan yhteiseen tekemiseen päiväkodissa. Länsimainen kasvatus pyrkii edistämään lasten toimijuutta kasvattamalla heistä aktiivisia ja toimeen tarttuvia henkilöitä. Varhaiskasvatuslaissa (L 540/2018) määritellään varhaiskasvatuksen tavoitteeksi muun muassa lapsen oppimisen tukeminen ja edistäminen sekä leikkiin, liikkumiseen ja taiteisiin perustuvan pedagogisen toiminnan toteuttaminen. Osana näitä tavoitteita on lasten positiivisten oppimiskokemusten mahdollistaminen.

3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Positiivisen palautteen merkitys

Aikuisen antama positiivinen palaute vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen ruokkien välittömästi lasten myönteistä käyttäytymistä. Positiivinen palaute ei opeta lasta täydelliseen toiminnan säätelyyn, mutta se kasvattaa lapsessa näiden taitojen harjoittelemisen motivaatiota. Siksi positiivisen palautteen tärkein ulottuvuus on lapsen tukeminen kehitysprosessin aikana. Sen avulla lapsi oivaltaa, että hän oppii uusia taitoja. (Ahonen 2017, 204, 211.) ProVakassa lapsia kannustetaan toimimaan toivotun käyttäytymisodotuksen mukaisesti antaen positiivista palautetta. Arjen tilanteissa kiinnitetään huomioita onnistumisiin ja huomioidaan vähemmän negatiivisia epäonnistumisia. (Tohmajärven kunta 2019, 17.)

Hyvinvoivassa työyhteisössä positiivisen palautteen antaminen on helppoa (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 24). Työyhteisöissä vaaditaan kannustavaa ja positiivista muutosmyönteisyyttä toimintakulttuurin muutokseen. ProVakassa toimintakulttuurin muutokseen vaaditaan koko työyhteisön sitoutuminen ja ajatus siitä, että yhdessä tekemällä syntyy muutosta. (Varkauden kaupunki 2019, 14.)

Aikuisen aito ja lämmin läsnäolo palautteen antotilanteessa mahdollistaa paremmin sen, että lapsi ymmärtää palautteen ja siten muuttaa käytöstään myönteisemmäksi (Ahonen 2017, 205). Seligmanin (2008, 250, 262) mukaan lapsien myönteiset tunteet ovat kuin neon-valokyltit, jotka osoittavat sekä lapsen että aikuisen voittoa tilanteissa. Myönteistä tunnetta voidaan vahvistaa muun muassa kehumalla lasta silloin, kun siihen on oikeasti aihetta. Suurimmat kehumiset kannattaa säästää tilanteisiin, jolloin lapsi saavuttaa jotain merkittävää. Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen (2017, 26) kehottavat sanoittamaan lasten oikea-aikaiseksi kehumiseksi sen, mitä hyvää aikuinen näkee lasten tekemisessä. Näin aikuinen voi parhaiten vahvistaa lasten itsetuntoa. ProVakassa ideana on sanoittaa lapselle hyvää käytöstä ja näin lapsi oppii ymmärtämään, mikä on toivottua käytöstä ja mistä saa hyvää palautetta (Saarikellon päiväkotitoiminta 2019).

3.2 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen psykologia on positiivisen pedagogiikan taustalla ja merkittävässä asemassa lasten onnellisuuden suhteen (Kesti 2018, 7). Sen avulla täydennetään mielen sairauksien tutkimiseen keskittynyttä perinteistä psykologiaa (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 21–22). Se tutkii ihmisen hyvinvointia edistäviä keinoja sekä elämän ongelmista selviytymisen taitoja (Ojanen 2014, 10).

Positiivisen psykologian uranuurtajan Martin E. P. Seligmanin PERMA-teorian pohjalta voidaan lasten hyvinvointia edistää muun muassa päiväkodeissa. Se konkretisoi merkittävällä tavalla positiivisen pedagogiikan. PERMA-termi muodostuu sanoista Positive emotions (suom. myönteiset tunteet), Engagement (suom. sitoutuminen), Relationships (suom. ihmissuhteet), Meaning (suom. merkityksellisyys) ja Accomplishment (suom. saavuttaminen). (Seligman 2011, 24; Kesti 2018, 24.) PERMA-teorian mukaan hyvinvointi koostuu näistä viidestä osatekijästä. Niitä yhdistää kolme ominaisuutta. Jokainen osatekijä edistää hyvinvointia, jokaista osatekijää tavoitellaan juuri sen osatekijän takia eikä saavuttaakseen muita osatekijöitä sekä jokaisen osatekijän voi määritellä ja sitä voi mitata riippumatta toisista osatekijöistä. (Seligman 2011, 16.)

Positiivista pedagogiikkaa käytetään kouluissa ja päiväkodeissa (Kesti 2018, 29). Siinä huomionkohteena ovat lapselle hyvää oloa tuottavat asiat (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2014, 228). Opetus- ja kasvatustoiminnassa positiivinen pedagogiikka ymmärretään positiivisen psykologian soveltamisena. Oppimisen lisäksi kouluissa ja päiväkodeissa keskitytään nykypäivänä enemmän lasten hyvinvointitaitojen, ilon ja onnistumisen edistämiseen. (Leskisenoja 2017, 8.) ProVakassa tavoitellaan iloa onnistumisista ja hyvää ryhmän ilmapiiriä, jotta jokaisella hyvinvointitaidot vahvistuisivat (Saarikellon päiväkotitoiminta 2019). Varhaiskasvatuksella ja koululla on velvollisuus sekä loistavat mahdollisuudet tukea jokaisen oppijan minäkuvaa ja tehdä lapsi tietoisesti omista kyvyistä ja taidoista. Positiivisen pedagogiikan tarkoitus on saada lapsille lisää itseluottamusta, onnistumisen kokemuksia ja saada lapsi huomaamaan, mitkä ovat hänen parhaat puolensa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 36.) Tämä periaate on ProVakan toiminnassakin (Saarikellon päiväkotitoiminta 2019).

Kumpulainen ym. (2014, 228–230) kiteyttää positiivisen pedagogiikan perusajatuksen viiteen taustaoletukseen. Ensimmäisenä on myönteisen toimintamallin vahvistava vaikutus sosiaalisille suhteille, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Toisena tulee lapsen toimijuus ja osallisuus kasvatustyön lähtökohtana. Kolmanneksi he nostavat oppimisen ja hyvinvoinnin voimavaroiksi myönteiset tunteet. Neljäntenä he määrittelevät oppimisen ja hyvinvoinnin edellytykseksi lapsen vahvuuksien tunnistamisen. Ja viidentenä on kasvatusyhteistyön rakentuminen luottamuksellisessa ja arvostavassa vuorovaikutuksessa. Tohmajärven kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019, 17) ilmaistaan, että koko päiväkoti toimii ryhmänä ja oppivana ympäristönä, jossa on yhteiset keinot käyttäytymisen tukemiseen ja menetelmät ei-toivottuun käytökseen ProVakaan liittyen.

Kasvattajan tehtävä on auttaa lasta tunnistamaan asioita, joissa hän on hyvä tai joista hän pitää. Tällöin lapsi oivaltaa nämä asiat omiksi vahvuuksiksi. (Kumpulainen ym. 2014, 234.) Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia arjessa ja vahvistaa heidän luonteenvahvuuksiaan. Tarkoituksena ei ole luoda lapsille ruusunpunaista kuvaa elämästä, vaan muodostaa lapsille kestävä näkemys elämän merkityksellisyydestä ja arvoista. Myös negatiiviset tunteet ovat osa pedagogiikkaa, ja ne kuuluvat osaksi lasten kasvuprosessia. Negatiiviset kokemukset, tilanteet ja haasteet ovat oppimisen tilanteita. Niistä selvittyä huomataan usein, kuinka juuri ne hetket olivat niitä ainutlaatuisia oppimisen paikkoja. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 12–13.) Ryhänen (2017, 36) tiivistääkin, että positiivisen pedagogiikan avulla pyritään ratkaisemaan lapsen ongelmat positiivisen kautta, mutta positiivisuuden nimissä ei pidä unohtaa asettaa lapselle kuria ja rajoja.

Koiviston (2018, 19, 45) mukaan positiivisen pedagogiikan toteutukseen voidaan mennä ilon kautta ja toteuttaa toimintaa lasten kanssa yhdessä. Hän kertoo itsekin oppineensa positiivista asennetta ja mielialansa kohonneen työsteessään positiivista pedagogiikkaa 3–5 -vuotiaiden lasten parissa. Hän myös huomasi lasten mielialan kohonneen ja keskittymiskyvyn parantuneen. Leskisenojan (2017, 188) mukaan positiivista pedagogiikkaa voi aidoimmin ja uskottavimmin toteuttaa opettaja, joka on itse omaksunut positiivisen ajattelun omaan elämäänsä. Parhaana roolimallina päiväkodissa tai koulussa toimii aikuinen, joka huolehtii

omasta hyvinvoinnistaan, kokee asiat myönteisesti sekä iloitsee aidosti onnistumisistaan. Tohmajärven kunnan varhaiskasvatussuunnitelman (2019, 17) mukaan ProVakan keskiössä on henkilöstön kasvatusosaamisen tukeminen, esimerkiksi positiivisen palautteen antaminen muille. Ensiksi opetellaan toimimaan tavoitteiden mukaisesti. Lapsilta ei tule odottaa tai vaatia oletettua käytöstä heti. Tässä tärkeänä on mallioppiminen aikuisilta.

4 PROKOULUSTA PROVAKAKSI

4.1 Prokoulu

ProKoulu-toiminta on aloitettu vuonna 2013 kuudessakymmenessä itäsuomalaisessa peruskoulussa. ProKoulu-toiminta on osa tutkimushanketta, jonka aloittivat Itä-Suomen yliopisto, Niilo Mäki Instituutti ja Jyväskylän yliopisto. Tutkimusta on rahoittanut Opetus- ja kulttuuriministeriö. (Jyväskylän yliopisto. Ajankohtaista. Arkisto. 2018. 04/2018. Kannustamalla käyttäytyminen kuntoon kouluissa.) ProKoulu-tutkimushankkeen tavoitteena on ollut koulujen kasvatusosaamisen edistäminen tutkimustietoon perustuvien ratkaisujen avulla. Näillä ratkaisuilla on tuettu positiivista käyttäytymistä. (Niilo Mäki Instituutti. Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Päätyneet hankkeet. Pro-koulu.) Kouluissa, joissa on toteutettu ProKoulu-toimintamallia käyttäytyminen on selkeästi parantunut. Myös kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen ovat vähentyneet ja opettajien pystyvyyden tunne on vahvistunut. (Jyväskylän Yliopisto. Ajankohtaista. Arkisto. 2018. 04/2018. Kannustamalla käyttäytyminen kuntoon kouluissa.)

ProKoulu-malli perustuu School Wide Positive Behavior Support -malliin. Siinä lähtökohtana on koko yksikön sitoutuminen toimintakulttuurin muutokseen. Yhteiset käyttäytymisodotukset ja niistä luodut toimintaohjeet koskevat koko yhteisöä, joten aikuisilta vaaditaan yhdenmukaista toimintaa. (Savolainen 2020.) Ruotsissa SWPBIS- malli on tuonut hyviä muutoksia positiivisen palautteen antamiseen. Se on kohentanut lasten keskittymiskykyä, työntekijöiden kärsivällisyyttä sekä heidän taitojaan kohdata lasten ongelmakäyttäytymistä. (Sørli, Ogden & Olseth 2015, 133-134.) SWPBIS-mallin näkyvimpiä positiivisia tuloksia on myös huomattu lasten käytöksessä, sosioemotionaalisessa kehityksessä sekä heillä on havaittu myös enemmän itsekuria (Bradshaw 2012, 1).

Yksi opinnäytetyön tekijöistä on työskennellyt koulunkäynninohjaajana koululla, missä on käytössä ProKoulu-malli. Hänen työtehtäviinsä on kuulunut muun muassa oman koulunsa ProKoulu-vastaavana toimiminen. Hänen mukaansa Pro-toiminta kouluissa alkaa Pro-tiimin luomisesta. Siihen on hyvä valita 4–6 henkilöä

ja se voi koostua luokanopettajista, rehtorista, erityisopettajasta ja koulunkäynninohjaajista. Pro-tiimi vastaa henkilökunnan tiedottamisesta sekä ohjauksesta. Se kokoontuu sovitun määräajan välein. Sen vastuulla on huolehtia, että kaikki uudetkin henkilökunnan jäsenet ovat perehtyneet Pro-käytänteisiin työt aloittaessaan. Pro-tiimin luomisen jälkeen on jokaisen henkilöstön jäsenen mietittävä omalle yksikölle sopivat käyttäytymisodotukset. Tällöin henkilöstö voi miettiä, minkälaisia arvoja ja toimintatapoja he haluavat omassa työyksikössään korostaa.

Käyttäytymisodotusten luomisen jälkeen laaditaan niistä toimintaohjeet. Jokainen koulu määrittää omat toimintaohjeensa heidän tarpeidensa mukaisesti arjen eri tilanteisiin. Koulut voivat osallistaa myös lapsia ja lasten vanhempia ohjeiden laatimisessa. Ohjeiden on oltava helppoja, lyhyitä ja selkeitä. Hyviä esimerkkejä selkeistä toimintaohjeista ovat liikun kävellen, annan työrauhan, huolehdin omasta ruokailusta ja odotan vuoroani. Ohjeet laaditaan yhdessä Pro-tiimin kanssa ja ne vaativat koko koulun henkilöstön sitoutumista. Kun kaikilla aikuisilla on tieto yhteisistä käyttäytymisodotuksista ja ne ovat yhdenmukaisia, on lapsia helpompi ohjata kohti toivottua käytöstä. Toimintaohjeet sijoitetaan koulun seinille, luokkatiloihin ja muihin yleisiin tiloihin, jotta opetettava asia pysyy lasten sekä aikuisten mielessä.

Kun selkeät toimintaohjeet ovat laadittu, henkilökunta harjoittelee itse ensin toimimaan ohjeiden mukaisesti ja antamaan niistä positiivista palautetta toisilleen. Vasta tämän jälkeen henkilökunta opettaa käytännössä lapsille, kuinka heidän toivotaan toimivan. Tärkeä osa toimintaohjeen opettelua on ohjeen mallintaminen lapsille. Se voi olla esimerkiksi lapsille esitetty näytelmä tai tilanne, jossa harjoiteltava toimintaohje toteutuu. Lapsille opetetaan toivottua käyttäytymistä toimintaohjeiden avulla esimerkiksi oppitunneilla, päivänavauksissa, siirtymätilanteissa, ruokaillessa ja ulkoillessa. Kun lapsille on opetettu harjoiteltava käyttäytymisodotus, on aikuisen tehtävä huomioida tätä toivottua käytöstä. Lisäksi aikuinen omalla toiminnallaan on lapselle esimerkkinä, kuinka käyttäytyä toimintaohjeiden mukaisesti.

ProKoulu-malli perustuu kohdennetun positiivisen palautteen antamiseen. Kun lapsi toimii toivotulla tavalla, lasta huomioidaan välittömällä positiivisella palautteella kertoen, mitä lapsi on tehnyt oikein. Aikuinen voi huomioida lasta antamalla lapselle Pro-kortin, joka on konkreettinen merkki lapselle toivotun käyttäytymisen toteutumisesta. Kohdennettu positiivinen palaute kannustaa lasta toimimaan myös jatkossa toivotulla tavalla. Erityisesti ne lapset, joiden on vaikea käyttäytyä toivotulla tavalla, hyötyvät jatkuvasta positiivisesta palautteesta. Jokainen luokka kerää Pro-kortteja yhteiseen tauluun tai seinään ja niistä kertyy vähitellen yhteiseksi tavoitteeksi asetettu määrä. Kun tavoite on täynnä, palkitaan ryhmä toivotusta käytöksestä. Palkintona voi olla ryhmälle yhteistä mukavaa tekemistä esimerkiksi ylimääräinen ulkoiluhetki tai retki lähimetsään.

Kun koulu on sisäistänyt käyttäytymisodotukset osaksi heidän arkeaan, alkaa Pro-tiimi toteuttamaan arviointikäytäntöä. Neljä kertaa lukukauden aikana Pro-tiimi suorittaa seurannan, joka tehdään paperisena tai esimerkiksi Wilma-järjestelmän kautta. Seurannan tarkoituksena on havaita, kuinka opetellut toimintaohjeet ovat toteutuneet käytännössä ja löytyykö niistä jotain kehitettävää. ProKoulu-mallin tavoitteena on nimenomaan muuttaa pysyvästi koulun toimintakulttuuria.

Tärkeimpiä asioita Pro-kulttuurin luomisessa on henkilökunnan sitoutuminen Pro-toimintaan sekä positiivisen asenteen omaksuminen kasvatustyössä. Kun henkilökunta on sitoutunut ja toimii johdonmukaisesti Pro-käytänteiden mukaan, on kaikkien aikuisten helpompi ohjata lapsia kohti toivottua käytöstä. Positiivisen kasvatuksen toteuttaminen ja positiivisen palautteen antaminen lapsille päivittäin luo luottamusta aikuisten ja lasten välille sekä onnistumisen kokemuksia lapsille. Näin kannustetaan jatkossakin lapsia käyttäytymään hyvin.

4.2 ProVaka

Jyväskylän yliopiston pitkäkestoinen koulutuskokonaisuus ”ProVaka - sosiaalisten taitojen tukeminen päiväkodin toimintakulttuuria kehittämällä” käynnistyi elokuussa 2018. ProVaka-koulutuksen tavoitteena oli tukea lasten käyttäytymistä ja sosiaalisia taitoja hyödyntäen näyttöön perustuvia toimintatapoja. (Jyväskylän

yliopisto. Laitokset. Koulutusjohtaminen. Koulutusjohtamisen instituutti. Koulutus. ProVaka.) Keväällä 2017 tehdyssä tilannekatsauksessa todetaan Suomessa tarvittavan interventiotutkimuksia, joissa kokeillaan lasten sosioemotionaalisia taitoja tukevia menetelmiä varhaiskasvatuksessa (Määttä ym. 2017, 6, 48). Tilannekatsauksen seurauksena ProKoulu-mallia lähdettiin kokeilemaan varhaiskasvatukseen Jyväskylän yliopiston ProVakaan keskittyvässä pitkäkestoisessa koulutuskokonaisuudessa. ProVakan koulutushankkeessa oli mukana 18 pilottipäiväkotia Itä-Suomen alueelta. (Tiihonen 2018.) Tämä koulutuskokonaisuus päättyi joulukuussa 2019 (Jyväskylän yliopisto. Laitokset. Koulutusjohtaminen. Koulutusjohtamisen instituutti. Koulutus. ProVaka).

Muun muassa Varkauden kaupungin varhaiskasvatusyksiköt ovat sitoutuneet toteuttamaan ProVaka-mallia ja muuttamaan sen myötä yksiköiden toimintakulttuuria. ProVaka-malli mahdollistaa kaikille varhaiskasvatusyksiköille yhtenäisen tavon ohjata lapsia ja käyttää kohdennettua positiivista palautetta oikea aikaisesti. Päiväkodit ovat määrittäneet omaa yksikkönsä palvelevat käyttäytymisodotukset, joita he harjoittelevat yhdessä lasten ja aikuisten kanssa. ProVakassa korostuu mallioppiminen, jolloin aikuinen toimii itse esimerkkinä omalla käytöksellään ja vuorovaikutuksellaan lapsille. (Varkauden kaupunki 2019, 14.) Jotta toivotunlaista mallioppimista saavutetaan, on aikuisten muutettava käyttäytymistään. Näin saadaan rakennettua lasten sosiaalinen ympäristö tukemaan ProVaka-mallia. Tällöin aikuiset käyttäytyvät itse asettamiensa käyttäytymisodotusten mukaisesti antaen lapsille mahdollisuuden mallioppimiseen. (Närhi 2020.)

ProVaka-koulutushankkeen tavoitteena oli henkilöstön kasvatustaitojen ja lasten käyttäytymisen oppimista tukevan toimintamallin kehittäminen. ProVakan keskiössä on käyttäytymisen ohjaaminen, jolloin ensin opetellaan uusi käytös-malli ja sitten toimitaan opitun käytösmallin mukaisesti. Näissä tavoitteissa ja toimintaohjeissa ProVaka näkyy konkreettisesti päiväkotien arjessa. ProVakan tuoma Pro-pedagogiikka perustuu selkeisiin yhteisiin tavoitteisiin ja toimintaohjeisiin. Sen avulla lasten käyttäytymistä ohjataan positiivisen palautteen avulla. Silloin huomio kiinnitetään positiivisiin onnistumisiin tai vähemmän negatiivisiin epäonnistumisiin. ProVaka-päiväkotit on yksi ryhmänä oppiva varhaiskasvatusympäristö, jossa on käytössä yhdenmukaiset menetelmät lasten käyttäytymisen

tukemiseen. (Tohmajärven kunta 2019, 17; Venäläinen, Valoaho & Havukainen 2019, 5.)

Lapsia ohjataan ProVaka-mallissa ensisijaisesti positiivisen palautteen avulla. (Närhi 2020). Tällöin käytetään kohdennettua positiivista palautetta (Jyväskylän yliopisto. Tutkimus. Kasvatustieteiden tutkimushankkeet. Tutkimushankkeiden kotisivuja. Vakatori. Tutkimushankkeet. KOPA - Kohti parempaa sosioemotionaalisten taitojen tukemista varhaiskasvatuksessa). Lapselle annettavasta positiivisesta palautteesta tulee erottaa korjaava ja kehuva palaute. Aikuisten tulee muistaa tehdä valintoja, huomioidaanko toivottua käyttäytymistä kehumalla vai ei-toivottua käyttäytymistä korjaavalla palautteella. ProVakassa annettava palaute on kehuva palautetta, joka annetaan välittömästi oikeanlaisen käyttäytymisen tapahtuttua. Hyvä kehuva palaute annetaan myönteisessä muodossa eli ei käytetä ei-sanaa. (Närhi 2020.) Sitä tehostetaan konkreettisilla muistukkeilla eli Pro-kor-teilla, joita kerätään yhdessä ryhmänä. Kun niitä on kertynyt ennalta sovittu määrä, palkitaan ryhmä yhteisellä lasten toivomalla tekemisellä. (Venäläinen ym. 2019, 5.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuskysymykset ja tavoite

Opinnäytetyömme on luonteeltaan monografinen tutkimus. Valon (2013) mukaan monografinen opinnäytetyö keskittyy yhteen valittuun aiheeseen, jonka lisäksi työssä on esitelty johdonmukaisesti opinnäytetyön aihe ja sen taustat, tutkimusprosessi ja sen eri menetelmät sekä lopulliset opinnäytetyön tulokset. Monografinen opinnäytetyön alussa tehdään tutkimussuunnitelma ja teoreettinen viitekehys. Myös tutkimuskysymykset päätetään alkuvaiheessa.

Opinnäytetyössämme on kolme yhteistyöpäiväkotiä. Nämä päiväkodit ovat Könönpellon päiväkotia Varkaudesta, Saarikellon päiväkotia Kuopiosta sekä päiväkotia Viitosvintiöt Leppävirran Oravikoskelta. Könönpellon päiväkodissa on viisi lapsiryhmää. Ne ovat kaksi 1–3 -vuotiaiden ryhmään, kaksi 3–5 -vuotiaiden ryhmää ja yksi 5-vuotiaiden ryhmä. Könönpellon päiväkotia toimii myös perhepäivähoidon varahoitona. Saarikellon päiväkodissa on kolme päiväkotiryhmää ja perhepäivähoidon varahoito. Esiopetusryhmät, joita on kolme, toimivat Kalevalan koululla. Saarikellosssa on yhteensä 112 laskennallista lapsipaikkaa. Viitosvintiöillä on neljä lapsiryhmää ja lapsia päiväkodissa on 66. Päiväkotia toimii Oravikosken koulun yhteydessä. Viitosvintiöiden Paukarlahden toimipiste on yhdistetty Oravikoskelle, joten koko päiväkodin toiminta on ollut samoissa tiloissa syksystä 2019 alkaen. Olemme havainnoineet näissä päiväkodeissa saman havainnointikaavakkeen (liite 1) avulla. Haastattelimme jokaisessa päiväkodissa kolmea lasta ja aikuista. Esitimme heille samat haastattelukysymykset (liite 2).

Tutkimuskysymyksiä tässä opinnäytetyössä on neljä:

- Miten ProVaka näkyy päiväkodeissa?
- Millaisia menetelmiä ProVakassa käytetään?
- Millaiset ovat ProVakan vaikutukset työyhteisöön ja lapsiin?
- Millaisia kehittämiskohteita on ProVakan toteuttamisessa?

Opinnäytetyömme tavoitteena on ProVakan toteutumiseen liittyvien asioiden selvittäminen ja analysointi kolmessa ProVaka-pilottipäiväkodissa. Asioiden selvittämiseen käytämme havainnointia ja haastattelua sekä analysointiin aineistolähtöistä analyysia. Opinnäytetyön tutkimuksemme havainnoinneilla ja haastatteluilla selvitämme, miten ProVaka näkyy päiväkodeissa, millaisia menetelmiä siinä käytetään, millaisia ovat sen vaikutukset työyhteisöön ja lapsiin sekä millaisia kehittämiskohteita siitä löytyy.

5.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus selvittää ilmiötä ja siihen liittyviä tekijöitä. Sen avulla selvitetään, mistä ilmiössä on kyse, mistä tekijöistä ilmiö koostuu ja mitkä ovat vaikutussuhteet tekijöiden välillä. (Kananen 2011, 15–16.) ProVaka-mallia on kehitelty Jyväskylän yliopiston ProVaka-koulutuskokonaisuuteen mukaan lähteineissä pilottipäiväkodeissa syksystä 2018 alkaen (Jyväskylän yliopisto. Laitokset. Koulutusjohtaminen. Koulutusjohtamisen instituutti. Koulutus. ProVaka; Tiihonen 2018). Opinnäytetyötämme varten olemme selvittäneet ProVakaan liittyviä tekijöitä kolmessa päiväkodissa, jotka ovat samalla pilottipäiväkoteja Jyväskylän yliopiston ProVaka-hankkeessa. Kvalitatiivinen tutkimus tarjoaa myös mahdollisuuden kuvata tutkittavaa ilmiötä ymmärrettävästi, kokonaisvaltaisesti ja tarkasti (Kananen 2017, 34). Olemme tätä opinnäytetyötä tehdessä päässeet tutustumaan ProVakaan. Pystymme kuvailemaan ProVakan näkymistä päiväkodeissa, siinä käytettäviä menetelmiä, sen vaikutuksia lapsiin ja työntekijöihin sekä sen kehittämiskohteita tähän opinnäytetyöhön ymmärrettävästi, kokonaisvaltaisesti ja tarkasti.

Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusotteina käytetään esimerkiksi haastatteluja, havainnointia ja tekstianalyysiä (Kananen 2011, 18). Käytimme opinnäytetyössä havainnointia ja haastatteluja eli kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä tutkimusotteita. Haastatteluissa käytimme avoimia kysymyksiä. Niiden avulla saadaan tuotettua runsasta ja laajaa tietoa (Kananen 2017, 98). Avoimet kysymykset palvelivat parhaiten opinnäytetyömme tiedonkeruuta. Niiden avulla etsimme vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kananen (2017, 33) mukaan kvalitatiivisen

tutkimuksen erityispiirre on se, että siinä ei voida laatia aineistonkeruuvaiheessa yksityiskohtaisia kysymyksiä.

Teimme havainnoinnit ja haastattelut päiväkodeissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija menee tekemään haastattelut ja havainnoinnit tutkittavan ilmiön pariin (Kananen 2017, 36). Toteutimme opinnäytetyön havainnoinnit ja haastattelut siis aidossa kontekstissa, joten siltäkin osin opinnäytetyömme täyttää kvalitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteet.

Kvalitatiivinen tutkimus antaa joustavuudessaan useita erilaisia mahdollisuuksia tutkijalle (Kananen 2011, 17). Aloittaessamme opinnäytetyömme tekemistä huomasimme, että meillä on monta erilaista mahdollisuutta toteuttaa tämä opinnäytetyö. Kananen (2014, 25) varoittaakin, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa subjektiivisuuden vaara on aina suuri, koska tutkijan päätettävänä on kysymysten aiheet ja laajuus sekä haastateltavat henkilöt. Yksi keino subjektiivisuuden välttämiseksi oli antaa päiväkotien henkilökunnan valita haastateltavat lapset. Emme myöskään valinneet haastateltavia aikuisia, vaan he valikoituivat itse tai esimerkiksi päiväkodin johtajan suosituksesta haastateltaviksi.

Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla tutkittavasta ilmiöstä voi saada syvällisen näkemyksen. Havaintoyksiköitä voidaan tutkia hyvinkin perusteellisesti, mutta tutkimustuloksia ei voi yleistää. (Kananen 2014, 17.) Selvitimme opinnäytetyötämme varten kolmen päiväkodin tilannetta ProVakan suhteen. Saimme selville, miten ProVaka näkyy näissä päiväkodeissa, mitkä ovat näiden päiväkotien tavat toteuttaa sitä, miten se on vaikuttanut näissä päiväkodeissa lasten ja aikuisten käytöseen sekä mitä kehityskohteita siinä vielä on.

5.3 Havainnointi

Yksi tutkimusten perusmetodeista on havainnointi. Se sopii usein sellaisiin tutkimuksiin, joissa tutkitaan ihmisiä ja heidän keskinäistä vuorovaikutustaan. Myös vaikeasti ennakoitavia ja nopeasti muuttuvia tilanteita voi havainnoida, hyvänä esimerkkinä mainittakoon lapset ja nuoret. Havaintoja kerätään usein siinä

ympäristössä, missä ihmiset toimivat. (Vilkkä 2006, 37–38.) Havainnointi tähän opinnäytetyöhön tapahtui ProVakaa toteuttavissa päiväkodeissa Varkaudessa Könönpellon päiväkodissa, Kuopiossa Saarikellon päiväkodissa ja Leppävirran Oravikoskella päiväkotiviitosvintioissa.

Havainnoinnin etuna on välitön ja suora tieto havainnoitavasta yksilöstä, ryhmästä tai muusta havainnoitavasta kohteesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 213). Olimme havainnoijina lasten arjen toimintaympäristössä, joten havainnoiminen siellä antoi meille reaaliaikaista tietoa havainnoitavista asioista. Hirsjärvi ym. (2009, 213) korostavat, kuinka lasten havainnoiminen soveltuu hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmäksi. Toki täytyy muistaa, että emme varsinaisesti havainnoineet lapsia vaan heihin käytettäviä ProVakan menetelmiä ja niiden vaikutusta lasten käytökseen.

Havainnointi voi olla hyvin tarkasti jäsenneiltyä ja etukäteen suunniteltua tai sitä voi toteuttaa hyvin vapaasti. Etukäteen tarkasti suunniteltua havainnointia kutsutaan ennalta jäsenneilyksi havainnoinniksi tai systemaattiseksi havainnoinniksi. Silloin havainnoitava tapahtuma tai tilanne käydään läpi jo ennen tutkimusaineiston keräämistä. Jäsenneily havainnointi vaatii hyvää tuntemusta ja etukäteistietoja havainnoitavasta kohteesta, muistiinpanotekniikan, luokittelun ja tarkkaa suunnittelua. Systemaattinen havainnointi vaatii ongelman asettelun ennen itse havainnointia, siksi se ei sovellu tutkimukseen, josta ei ole ennalta paljon tietoa. (Vilkkä 2006, 38–39.) Käytimme osittain jäsenneiltyä havainnointia. Tutustuimme ProVakan peruseräisiin ja taustoihin. Teimme ennen havainnoiteja havainnointilomakkeen (liite 1). Sillä varmistimme, että havainnoimme samoja asioita kaikissa kolmessa päiväkodissa. Tallensimme havainnointimme kirjoittamalla havainnoidut asiat havainnointilomakkeelle.

Valitsimme havainnointitavoiksi sekä osallistuvan että tarkkailevan havainnoinnin. Tämä siitä syystä, että havainnoiteja tehtiin sekä osana samaan aikaan tapahtuvaa harjoittelua kyseisessä päiväkodissa että vieraillemalla päiväkodeissa sovittuina ajankohtina. Havainnoinneilla kartoitimme sitä, miltä ProVaka näyttää päiväkodeissa, miten sitä käytetään päiväkodeissa, miten sen käyttäminen

vaikuttaa lasten ja aikuisten käytökseen sekä mitä kehittämiskohteita siitä löytyy. Havainnoimme sekä henkilökuntaa että lapsia.

Hirsjärvi ym. (2009, 216–217) kirjoittavat osallistuvan havainnoinnin alalajeja olevan osallistuja havainnoijana ja täydellinen osallistuminen. Tällöin havainnoija pyrkii pääsemään täydellisesti osaksi ryhmää ja se saattaa aiheuttaa erilaisia risiiritoja (Vilka 2006, 43). Täydellisessä osallistumisessa osallistuimme toimintaan, ja samalla havainnoimme lapsia ja aikuisia toiminnan edetessä ilman omaa vaikuttamista itse ProVakan toteutumiseen. Tarkkaileva havainnointi tapahtuu lapsiryhmän ulkopuolella. Se tarkoittaa, että havainnoija ei osallistu ollenkaan tutkittavien toimintaan. (Vilka 2006, 43.) Tarkkailevina havainnoijina asettauduimme sellaiseen paikkaan, että pystyimme tekemään havaintoja kauempaa. Sijoituimme esimerkiksi ryhmätilan sivuun.

5.4 Haastattelu

Haastattelujen etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin on aineiston keruumenetelmän sääteleminen joustavasti tilanteiden edellyttämällä tavoilla ja vastaajia myönteillen. Haastattelut valitaan usein erinäisistä syistä. Näitä ovat muun muassa, että ihminen halutaan nähdä subjektina ja antaa hänelle mahdollisuus kertoa itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Lisäksi tutkimuksessa voi olla vähän kartoitettua tai tuntematonta aihetta. Ja haastatteluissa on mahdollista nähdä vastaajan ilmeet ja eleet. Toisaalta voidaan tietää ennalta kysymysten tuottavan vastauksia tai halutaan selventää saatuja vastauksia tai syventää saatavia tietoja ja saada perusteluja. (Hirsjärvi ym. 2009, 205–206.)

Haastattelujen haasteina voidaan nähdä haastattelijan taito tulkita haastateltavan vastauksia ja eleitä. Haastattelijan tulee osata tulkita ja johdattaa haastattelua eteenpäin, jotta haastattelusta saataisiin mahdollisimman paljon tietoa. (Valli 2018, 178.) Haastateltava voi antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Esimerkiksi haastateltava voi antaa tietoa asioista, joita ei kysytä. Hän voi haluta näyttää olevansa moraalisesti ja sosiaalisesti velvollisuudet täyttävä, joka voi alentaa haastatteluiden luotettavuutta. Haastateltavana olijat saattavat myös puhua

haastattelutilanteessa eri tavalla kuin toisessa tilanteessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–207.)

Lasta haastateltaessa tulee tutustua lapsen kokemusmaailmaan, vieraan ihmisen kohtaamisen taitoon ja kielelliseen ilmaisukykyyn (Valli 2018, 177). Valmistauduimme haastatteluihin tutustumalla ryhmän lapsiin. Käytimme päiväkotien henkilökunnan ammattitaitoa haastateltavien lasten valinnassa. Halusimme haastateltaviksi lapsia, jotka uskaltavat puhua vieraalle aikuiselle.

Haastattelujen runkona on hyvä aloittaa lapselle tärkeistä ja tutuista asioista, kysellä perheestä, lemmikeistä, harrastuksista tai kuluneesta päivästä. Siirryttäessä haastatteluiden aiheeseen on hyvä pitää sama linjaus, kysellä ensiksi lapsen omat kokemukset ja hänen ystäviensä kokemuksia. (Valli 2018, 178.) Lapsille olimme laatineet vain muutaman haastattelukysymyksen (liite 2). Muutama lapsi selvästikin jännitti haastattelua, ja heidän jännittämistään helpotimme ennen varsinaista haastattelua rennolla jutustelulla ja helpoilla harjoituskysymyksillä. Keskustelemalla heille tutuista asioista saimme varmistettua haastattelun onnistumisen. Loppujen lopuksi olimme yllättyneitä, miten hyvin kaikki lasten haastattelut sujuivat.

Avoim haastattelutyypin soveltui parhaiten opinnäytetyömme haastatteluihin, koska lasten kanssa liian strukturoitu haastattelu voi olla turhan jäykkä ja tylsä. Avoimessa haastattelussa haastattelija ottaa vastauksia sitä mukaa ylös, kun haastateltava niitä antaa ja suoraan siinä muodossa, tunteita ja eleitä mukaillen. Avoin haastattelu on kaikista lähimpänä keskustelua. Kuitenkin se on haastavin haastattelumenetelmä, koska haastattelemisen vaatii haastattelijalta taitoa ja kokemusta johdattaa haastattelua, jossa ei ole kiinteää runkoa. Ja se vie eniten aikaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 209–210.) Avoimella haastattelulla saimme haastattelutilanteesta joustavan, mukavan ja rennon tilanteen.

Haastattelut suoritettiin tutun päiväkodin tiloissa, jotta paikanvaihdos ei aiheutta lisää jännittyneisyyttä. Suoritimme haastattelut rauhallisissa tiloissa päiväko-deissa olemalla kahdestaan haastattelua antavan henkilön kanssa. Saarikellon päiväkodissa haastatteluita tehtiin tilaisuuden tullen harjoittelun aikana ja

Könönpellossa sekä Viitosvintiöillä vierailtaessa päiväkodeilla edeltä sovittuna aikana. Haastattelukysymykset (liite 2) laadimme yhdessä ennen haastatteluja, jotta kaikilla on käytössä haastatteluhetkellä sama kysymysrunko. Äänitimme kaikki pitämämme haastattelut. Jokaisessa päiväkodissa haastateltiin kolme lasta ja kolme aikuista. Könönpellon päiväkodissa lasten haastattelut kestivät yhteensä 6 minuuttia ja aikuisten 21 minuuttia. Saarikellon päiväkodissa lasten haastatteluiden kestot olivat yhteensä 9 minuuttia ja aikuisten haastattelut yhteensä 43 minuuttia. Päiväkoti Viitosvintiöissä lasten haastattelut kestivät 3 minuuttia ja aikuisten haastattelut kestivät 14 minuuttia. Kaikkien kolmen päiväkodin haastattelumateriaalia on äänitettynä yhteensä 95 minuuttia.

Litteroinnin avulla kerätty aineisto yhteismitallistetaan eli saatetaan yhteen muotoon. Tällöin muun muassa haastattelut puretaan tekstimuotoon. Kirjallisessa muodossa aineistoa voidaan käsitellä manuaalisesti tai ohjelmallisesti erilaisilla analysointimenetelmillä. (Kananen 2014, 99, 101.) Litteroimme lasten ja aikuisten haastattelumateriaalit. Kanasen (2014, 102) mukaan litterointi on hidasta ja haasteellista. Ratkaistavana on, mitä kaikkea litteroidaan, kun ei voi kuitenkaan varmuudella tietää etukäteen, mitä kaikkea aineistoa tarvitaan. Aloitimme litteroinnit heti haastatteluiden jälkeen, jotta analyysille jäi hyvin aikaa. Jokainen meistä litteroi tekemänsä haastattelut. Tarkin litteroinnin taso on sanatarkka litterointi, jolloin jokainen äännähdyskin on kirjattu ylös (Kananen 2014, 102). Toteutimme litteroinnit sanatarkkana litterointina.

Litteroinnissa käytimme Arial-fonttia, kokoa 12 ja riviväliä 1,5. Könönpellon päiväkodista lapsien haastatteluista tuli yhteensä 4 sivua ja aikuisten haastatteluista 7 sivua. Saarikellon päiväkodista lapsien haastatteluiden litterointia on 5 sivua ja aikuisten haastatteluista on 13 sivua. Viitosvintiöiltä litterointeja lapsien haastatteluista on 2,5 sivua ja aikuisten haastatteluista 7 sivua. Kaikista kolmesta päiväkodista haastattelumateriaalia on litteroituna 38,5 sivua.

5.5 Aineistolähtöisen analyysin toteutus

Laadullisessa tutkimuksessa analyysi ja tiedonkeruu vuorottelevat (Kananen 2014, 99). Analysoimme opinnäytetyön edetessä havaintojamme ProVakan toteutustavoista. Työstimme tämän analysointivaiheen yhdessä. Keräsimme yhteiselle tiedostolle havaintojamme toteutustavoista, jotta osasimme laatia haastattelukysymykset perustuen näihin havaintoihimme. Opinnäytetyön lopuksi analysoimme jokaisen kolmen päiväkodin havaintojen ja haastattelujen tuloksia. Analysoimme ensin jokainen oman yhteistyöpäiväkotimme havainnoinnit ja haastattelut yhdessä sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Tämän jälkeen yhdistimme analyysiemme tulokset ja analysoimme yhteisiksi tuloksiksi näiden kolmen päiväkodin tulokset. Kananen (2014, 18) mukaan analyysi on koko kvalitatiivisen tutkimusprosessin eri vaiheissa mukana oleva toiminta. Sen avulla ohjataan tutkimusprosessia ja tiedonkeruuta, joten se ei ole vain kvalitatiivisen tutkimuksen viimeinen vaihe.

Analyysin aluksi on tutkijan päätettävä, mikä aineistossa kiinnostaa. Kiinnostuksen kohde määritellään tutkimuksen tarkoituksessa ja tutkimusongelmassa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105.) Kiinnostuksen kohteemme tässä opinnäytetyössä olivat asiat, jotka liittyvät ProVakan toteutumiseen päiväkodeissa. Analyysimenetelmien avulla tutkimusaineistosta saadaan selville vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tiedonkeruumenetelmät ja tutkimusotteet vaikuttavat valittaviin analyysimenetelmiin. (Kananen 2014, 42.) Haimme opinnäytetyöntekijöinä vastauksia kysymyksiin, miten ProVaka näkyy päiväkodeissa, millaisia menetelmiä siinä käytetään, millaiset ovat sen vaikutukset työyhteisöön ja lapsiin sekä millaisia kehittämiskohteita siitä löytyy. Tiedonkeruumenetelminä käytimme lasten ja henkilökunnan havainnointia ja haastatteluja. Opinnäytetyömme tutkimusaineistoa läpikäydessämme pyrimme poistamaan sieltä kaiken muun tutkimisen arvoisen pois.

Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja asettelun mukaan, nämä eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Aikaisemmillä tuloksilla tai havainnoilla ei pitäisi olla vaikutusta analyysin toteuttamiseen,

koska analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä. Ongelmana aineistolähtöisessä analyysissä on havaintojen teoriapohjan puuttuminen. Havainnot voivat perustua havainnoijan ennakkokäsityksiin ja jo oppimaan tietoon kyseisestä ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95–96.) Laadullisesta analyysistä aineistolähtöinen analyysimenetelmä sopi opinnäytetyöhömme parhaiten.

Kävimme jokainen läpi oman havainnointi- ja haastattelumateriaalin. Merkkasimme sinne kaikki ne asiat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiimme. Koostimme näistä asioista alaluokkia ja pääluokkia. Pääluokiksi valitsimme tutkimuskysymyksiä vastaavat asiat eli ProVakan näkyminen, ProVakan menetelmät, ProVakan vaikutukset ja ProVakan kehittämiskohteet. ProVakan näkymisen alaluokiksi päätimme ProVaka-informaation, ProVakan toimintaohjeet, Pro-kortit sekä Pro-korttitaulut. ProVakan menetelmien alaluokiksi valitsimme positiivisen palautteen, Pro-korttien antamisen, Pro-korttien antamisen syiden sanoittamisen, Pro-korttitaulut, mukavuushetket ja ProVaka-informaation jakamisen. ProVakan vaikutuksien alaluokiksi muodostimme positiiviset vaikutukset Pro-kortin saamisesta, positiivisen palautteen lisääntymisen, positiiviset muutokset päiväkotiin sekä positiiviset vaikutukset työyhteisön ilmapiiriin. ProVakan kehittämiskohteiden alaluokiksi valitsimme Pro-korttien mukana kuljettamisen muistamisen, ProVaka-periaatteiden sisäistämisen sekä positiivisen asenteen säilyttämisen. (taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Pää- ja alaluokat

Pääluokka	Alaluokka
ProVakan näkyminen	ProVaka informaatio ProVaka toimintaohjeet Pro-kortit Pro-korttitaulu
ProVakan menetelmät	Positiivinen palaute Pro-korttien antaminen Pro-kortin antamisen syiden sanoittaminen Pro-korttitaulut Mukavuushetki ProVaka informaation jakaminen
ProVakan vaikutukset	Positiiviset vaikutukset Pro-kortin saamisesta Positiivisen palautteen lisääntyminen Positiiviset muutokset päiväkodissa Positiiviset vaikutukset työyhteisön ilmapiirissä
ProVakan kehittämiskohteet	Pro-korttien mukana kuljettamisen muistaminen ProVaka periaatteiden sisäistäminen Positiivisen asenteen säilyttäminen

6 TULOKSET

6.1 ProVakan näkyminen päiväkodeissa

Kaikissa kolmessa päiväkodissa pystyi havaitsemaan ProVakan näkymiseen liittyviä asioita. Niitä olivat informaatio ProVakasta, ProVakan toimintaohjeet, Pro-kortit sekä Pro-korttitaulut. (taulukko 2.)

TAULUKKO 2. ProVakan näkyminen päiväkodeissa

	Könönpellon päiväkoti	Saarikellon päiväkoti	Päiväkoti Viitosvintiöt
ProVaka-infotaulu			X
ProVaka kansio		X	
Toimintaohje näkyvillä	X	X	X
Pro-kortit käytössä	X	X	X
Pro-korttitaulu	X	X	X

Könönpellon, Saarikellon ja Viitosvintiöiden päiväkodeissa oli eroja ProVakaan liittyvän informaation näkymisessä. Könönpellossa ProVaka asiat sisältyivät henkilökunnan tiloissa olevaan perehdyttämiskansioon. Saarikellossa oli henkilökunnan käytössä päiväkodilla tehty ProVaka-kansio sekä jokaisen toimintaohjeen lähetyksillä ProVaka-logoja. Viitosvintiöillä oli päiväkodin käytävällä ProVaka-infotaulu, joka oli sekä henkilökunnan että huoltajien nähtävillä (kuva 1). Lapset olivat saaneet vaikuttaa infotaulun ilmeeseen omilla tuotoksillaan.

KUVA 1. Viitosvintiöiden ProVaka-infotaulu

Kaikissa kolmessa päiväkodissa ProVaka-toimintaohje oli sijoitettuna jokaisella osastolla eteis- tai aulatiloihin, joissa ne olivat lasten, henkilökunnan ja huoltajien nähtävissä. ProVaka-toimintaohjeiden sijoittelukorkeudet vaihtelivat. Osa ProVaka-toimintaohjeista oli sijoitettu lasten katsekorkeudelle, mutta osa oli selkeästi aikuisen katsekorkeudella. Vaihtelua oli jokaisen päiväkodin sisällä, joten sijoittelukorkeuksissa ei ollut havaittavissa päiväkotikohtaista linjausta.

Könönpellon päiväkodin ProVaka-toimintaohjeen pohja oli värillinen. Pohjan väri vaihteli vuodenaikojen mukaisesti. Värillisen taustan avulla ProVaka-toimintaohje erottui muusta esillä olevasta materiaalista. ProVaka-toimintaohjetaulussa oli tieto, missä kuukaudessa harjoitellaan ja mitä käyttäytymismallia. (kuva 2.)

KUVA 2. Könönpellon päiväkodin ProVaka-toimintaohjetaulu

Saarikellon ProVaka-toimintaohjeessa ei ollut erillistä taustaa, vaan esimerkiksi oveen oli kiinnitettynä ProVaka-logo ja tämän alapuolella harjoiteltava käyttäytymismalli sekä kuvana että tekstinä suomeksi ja englanniksi (kuva 3).

KUVA 3. Saarikellon päiväkodin ProVaka-toimintaohjetaulu

Viitosvintiöiden ProVaka-toimintaohjeessa oli myös käytetty värillistä taustapahvia, jonka avulla ProVaka-toimintaohje erottui muusta esillä olevasta materiaalista. Taustapahville sijoitetulla paperilla oli kuva Viitosvintiöiden käyttämästä Pro-kortista ja viikon harjoiteltavasta toimintaohjeesta. (kuva 4.)

KUVA 4. Päiväkoti Viitosvintiön ProVaka-toimintaohjetaulu

Kaikissa kolmessa päiväkodissa oli käytössä erinäköiset Pro-Kortit. Könönpellon ja Viitosvintiöiden päiväkodeissa käytettiin samannäköistä Pro-korttia koko päiväkodissa. Saarikellon päiväkodissa Pro-korttien ulkonäkö vaihteli osastoittain, joten heillä oli käytössä kolmea erilaista korttia. Jokaisen päiväkodin Pro-kortit olivat laminoituja.

Könönpellon päiväkodin Pro-korteissa oli valkoisella taustalla oleva hymynaama. Hymynaama oli kirkkaan keltainen ja sen silmät sekä suu olivat mustat. Pro-kortin alareunassa luki värikäs ProVaka-teksti. (kuva 5.)

KUVA 5. Könönpellon Pro-kortti

Saarikellon päiväkodissa kahdessa ryhmässä Pro-korteissa oli Pro-kortti Saarikellon päiväkoti -teksti. Tämän ryhmän Pro-kortit olivat erivärisiä, muun muassa keltaisia, punaisia, vihreitä ja sinisiä. Kolmannessa ryhmässä Pro-kortit olivat valkoisia ja niissä oli lampaita. Neljännessä ryhmässä Pro-kortissa oli nallen kuvia erivärisillä pohjilla. (kuva 6.)

KUVA 6. Saarikellon Pro-kortit

Päiväkoti Viitosvintiöiden Pro-kortissa oli ProVaka-teksti, kolmen lapsen kuvat ja 5-numero. Kortin pohjaväri oli valkoinen, ProVaka-teksti oli sinisellä ja 5-numero oli värjätty sateenkaaren väreillä. Lasten kuvat olivat piirrettyjä kuvia, joissa oli käytetty paljon eri värejä. (kuva 7.)

KUVA 7. Viitosvintiöiden Pro-kortti

Kaikissa kolmessa päiväkodissa oli jokaisella lapsiryhmällä omat Pro-korttitaulut. Niihin kerättiin lasten saamat Pro-kortit. Pro-korttitauluissa ei ollut havaittavissa yhtenäistä linjaa päiväkodin sisällä, vaan ne olivat jokaisessa päiväkodissa erilaisia eri lapsiryhmillä. Myös niiden sijoittelukorkeudet vaihtelivat lapsiryhmistä ja päiväkodeista riippuen.

Könönpellon päiväkodissa yhden ryhmän Pro-korttitaulu oli yhteisen tilan taululla selkeästi kaikkien näkyvillä. Julisteessa oli oikea kuukausi ja kuukauden harjoitettava kohde sekä kuva siihen liittyen. Toiseen osaan kartonkia lapset laittoivat itse tai aikuisen avustamana Pro-kortit riveittäin. (kuva 8.) Osassa Könönpellon päiväkodin ryhmistä oli kausittain vaihtuvat Pro-korttitaulut. Ryhmät olivat käyttäneet esimerkiksi syksyisin omenapuun muotoista taulua, johon omenien paikalle oli lapsen mahdollista kiinnittää Pro-kortti. Pienempien ryhmissä Pro-korttitauluna oli toiminut esimerkiksi mato, jonka vartaloon lapsi kiinnitti saamansa Pro-kortin. Mato oli sellaisella tasolla, että lapsi sai itse kiinnitettyä Pro-kortin matoon.

KUVA 8. Könönpellon Pro-korttitaulu

Saarikellon päiväkodissa yhdellä ryhmällä oli Pro-korttitauluna Pro-toukka. Se sijaitsi korkealla liitutaulun yläpuolella, joten lasten tuli aikuisen avustama kiivetä korkeammalle asettaakseen saamansa kortin paikalleen. Toukassa oli yhteensä 80 ympyrää Pro-korteille. Niissä toistuivat värit sininen, vihreä, keltainen ja vaaleanpunainen. Jokaisen ympyrän yläpuolella on sininen neliö, jossa on numero ja kymmenyksien kohdalla keltainen kolmio. (kuva 9.) Saarikellon päiväkodin yhdessä ryhmässä oli lasten tekemä värillinen Pro-aurinko, johon piirrettyihin palloihin Pro-kortit asetettiin. Pro-aurinko sijaitsi lasten tasolla. Yhdessä ryhmässä oli Pro-korttitaulussa käytetty maatilateemaa. Tässä Pro-korttitaulussa oli heinäladon sekä eläinten kuvia ja vaaleansinisiä ympyröitä Pro-kortteja varten. Sen sijainti oli lapsille korkealla, joten lapsi tarvitsi aikuisen apua laittaessaan Pro-korttia paikoilleen. Yhdessä ryhmässä Pro-korttitaulu oli visualisoitu karhun pesäksi. Pienet karhut pääsivät ison karhun luokse, kun lapset laittoivat Pro-kortteja siihen.

KUVA 9. Saarikellon päiväkodin Pro-mato

Viitosvintiöiden päiväkodissa kahdessa ryhmässä Pro-korttitaulu oli sijoitettuna osaston oveen lasten korkeudelle. Näissä Pro-korttitaulussa ei ollut mitään teemaa ja niiden väri oli oranssi. Ne oli jaettu samansuuruisiin ruutuihin, joihin asetettiin Pro-kortit. Kahdessa muussa ryhmässä Pro-korttitaulut olivat sijoitettuna osaston seinälle aikuisten korkeudelle. Näissä Pro-korttitauluissa oli teemana talo. (kuva 10.) Toisessa Pro-korttitaulussa oli yksi talo ja toisessa kaksi taloa, joissa oli ikkunat Pro-korttien keräämispaikoiksi.

KUVA 10. Viitosvintiöiden Pro-korttitaulu

6.2 ProVakassa käytettävät menetelmät

Kaikissa kolmessa päiväkodissa käytettiin ProVakaan liittyvinä menetelminä positiivista palautetta, Pro-korttien antamista sekä niiden antamisen syiden sanoittamista. Pro-kortit kerättiin Pro-korttitauluihin ja mukavuushetket järjestettiin taulun täytyttyä myös kaikissa kolmessa päiväkodissa. Eroja ProVakan menetelmissä oli ProVaka-informaation jakamisessa. Sitä oli saatavilla ProVaka-infotaulusta, ProVaka-kansiosta tai perehdytyskansiosta. (taulukko 3.)

TAULUKKO 3. ProVakassa käytettävät menetelmät

	Könönpellon päiväkoti	Saarikellon päiväkoti	Päiväkoti Viitosvintiö
ProVaka-informaatio ProVaka-kansiossa		x	
ProVaka-informaatio perehdytyskansiossa	x		
ProVaka-informaatio ProVaka-infotaulussa			x
Positiivinen palaute	x	x	x
Pro-korttien antaminen	x	x	x
Pro-kortin antamisen sanoittaminen	x	x	x
Pro-korttien kerääminen Pro-korttitauluihin	x	x	x
Mukavuushetken järjestäminen	x	x	x

Könönpellon päiväkodissa ProVaka informaatio oli sisällytettynä henkilökunnan perehdyttämiskansioon. Siellä oli kerrottu lyhyesti ProVakan perusteista sekä oikea aikaisesta Pro-kortin antamisesta. Saarikellon päiväkodissa ProVaka-informaatiot olivat henkilökunnan saatavilla ProVaka-kansiossa. Se sisälsi tietoa ProVakasta ja ProVaka-toiminnan periaatteista, työyhteisön pelisäännöistä ja aikataulutuksesta eli ProVakan vuosikellosta, jossa näkyivät ProVaka-toimintaohjeet eri kuukausille. Viitosvintiöiden päiväkodissa oli käytössä ProVaka-informaation jakamista varten ProVaka-infotaulu. Se sisälsi työyhteisön pelisäännöt, tietoa laaja-alaisesta oppimisesta ja oppimisen osa-alueista, tietoa ja aikataulutuksen ProVaka-toimintaohjeista sekä vanhemmille suunnatun tiedotteen ProVakasta. Lisäksi sieltä löytyi sillä hetkellä harjoiteltavana oleva ProVaka-toimintaohje. ProVaka-infotaulun sijainti yleisellä paikalla päiväkodin eteisessä mahdollisti sen, että sen sisältämä ProVaka-informaatio saavutti myös lasten huoltajat.

Jokaisessa kolmessa päiväkodissa annettiin positiivista palautetta. Haastattelussa aikuiset kertoivat positiivisen palautteen antamisen lisääntyneen ProVakan myötä. Könönpellon päiväkodissa aikuiset kertoivat henkilökunnan antavan positiivista palautetta paljon ja pyrkivän kohdentamaan palautteen oikeaan hetkeen, jolloin lapsi toimii tavoitellun käyttäytymismallin mukaisesti. Työntekijät antavat positiivista palautetta myös elekielellä, ilmeillä ja peukutuksella.

Meillä on sellasta, että hyvin käytännön tilanteissa tulee se palaute toiselle, että jes ja taputtaminen ja peukku ja hymy niin aikuisille kuin lapsille.

Saarikellon päiväkodissa aikuiset kertoivat positiivista palautetta annettavan, kun joku toimii hienosti tai onnistuu jossakin. Saarikellon aikuiset antavat lapsille positiivista palautetta ihan pienistäkin teoista.

Siirtymätilanteissa oon antanut. Aamupiirissä, kun eräs lapsi ei toistamiseen halunnut tulla siihen, ja sitten kun eräänä aamuna hän tuli siihen, niin siitä.

Päiväkoti Viitosvintiön aikuiset kertoivat antaneensa työkavereille positiivista palautetta pienistä huomioimisista, hyvistä ideoista sekä unohdusten tai epäkohtien huomaamisesta.

Työkavereille oon antanu hyvistä ideoista. Hienosti miten on niinkun lapselle sanonu asioita hyvin.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa annettiin Pro-kortteja toimintaohjeiden noudattamisesta. Niitä annettiin sekä sen hetkisen toimintaohjeen noudattamisesta että myös aikaisempien harjoiteltavien toimintaohjeiden noudattamisesta. Pro-kortteja annettiin myös sellaisista lasten hyvistä käytösmalleista, jotka eivät liittyneet toimintaohjeisiin.

Myös joistakin muista jutuista tulee annettua. Viimeksi tänä päivänä annoin reilusta kaveruudesta tai, tai kun on reippaasti pukenu vaatteet päälle.

Könönpellon haastatteluista ilmeni, että lapsia huomioitiin Pro-kortilla myös, jos lapsi suoriutui tehtävästä, joka on ennen tuottanut hankaluutta.

- - lapsi, jolla on ollut pukeminen työlästä ja haasteellista niin sitä, siitä voi sitten palkita kun hän sitä harjoittelee - -.

Haastatteluissa aikuiset toivat esille Pro-korttien antamisia muillekin kuin vain lapsille. Saarikellon päiväkodissa on Pro-kortteja annettu myös vanhemmille vanhempainillan yhteydessä.

Vanhempainillassahan mä sit jaoin kortteja tuossa vanhemmille ulkona, kun he keräsivät leluja. Nii jotenki oli hauska nähdä niistä vanhemmista, että he olivat ihan kuin lapsia, että he olivat kasvot hymyssä, että minullekko.

Päiväkoti Viitosvintiön aikuiset kertoivat antavansa Pro-kortteja toisilleen antaakseen positiivista palautetta työkaverille.

Minusta se oli Pro-kortin arvonen, koska työkaveri hokas, että me on unohettu laittaa se sinne.

Lasten haastattelut vahvistivat Pro-korttien antamisia opeteltavista käytösmalleista tai muiden hyvien käytösmallien noudattamisesta. Haastatteluissa lapset kertoivat saaneensa Pro-kortteja kiitoksen tai huomien sanomisesta, anteeksi pyytamisestä, kiltisti olemisesta, lelujen jakamisesta, toisten auttamisesta, rauhallisesta käytöksestä ja reippaasti pukeutumisesta.

Kun me tehdään kaikkea kivaa niin ja pyydetään anteeks niin sit me saadaan Rookortti.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa Pro-kortti annettiin lapsille niin, ettei sen antamisesta tehty mitään suurta numeroa. Se pyrittiin antamaan välittömästi lapsen käyttäytyessä Pro-kortin arvoisesti. Joskus Pro-korttia ei ollut aikuisella mukana

tai muusta syystä sen antaminen viivästyi. Tällöin se pyrittiin kuitenkin antamaan lapselle mahdollisimman pian.

Ja just äsken tuolla unohin antaa tuolla ruualla muutaman Pro-kortin, mut mä aattelin, et mä annan ne kohta, kun ne herää. Hienosti keittäjälle kiitti, mä kuulin, kun kuulu reippaasti kiitos sieltä linjastolta - -.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa Pro-kortin antaminen perusteltiin ja sanoitettiin lapselle, jotta lapsi ymmärsi, mikä oli harjoiteltavan käytösmallin mukaan toimimista tai hyvän teon tekemistä. Könönpellossa aikuiset korostivat haastatteluissa Pro-kortin oikea-aikaista antamista ja antamisen perustelua. Viitosvintiöillä havainnoinneissa ilmeni, että aikuiset käyttivät muun muassa ”Kun noin reippaasti pesit kädet, niin tässä sinulle Pro-kortti” tai ”Niin ne kädet tuli pestyä, olepa hyvä”-ilmaisuja antaessaan Pro-kortteja.

Pro-kortteja ei annettu, jos lapsi niitä niin sanotusti kalasteli. Kalasteluna pidetään esimerkiksi sitä, jos lapsi saatuaan positiivisen palautteen pyytää Pro-korttia tai jos ilmaisee haluavansa Pro-kortin, jos toimii tietyllä tavalla. Pro-kortti annettiin lapselle tilanteissa, joissa lapsi ei tehnyt käyttäytymisestään suurta numeroa.

Annan sillon, kun lapsi ei kalasta sitä korttia, vaan, vaan se tulee häneltä iteltään, se hyvän huomenen sanominen tai kiitos.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa lasten saamat Pro-kortit kerättiin Pro-korttitauluihin. Lapset veivät saamansa Pro-kortit itse tai aikuisen avustamana välittömästi kortin saamisen jälkeen Pro-korttitauluun. Siihen kerättävien korttien määrään vaikuttavat lapsiryhmän koko ja lasten ikä. Saarikellon päiväkodissa on Pro-korttitaulujen lisäksi eteisessä ulko-oven läheisyydessä Pro-korttipurkki. Sinne lapset tuovat ulkoilun yhteydessä saamansa Pro-kortit ja siirtävät ne sisälle tultuaan varsinaiseen Pro-korttitauluun.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa kysyttiin lasten mielipiteitä ja toiveita mukavuushetkeen. Se järjestettiin kaikissa päiväkodeissa aina lapsiryhmittäin, kun kyseisen lapsiryhmän Pro-korttitaulu oli täynnä. Mukavuushetki pyrittiin järjestämään mahdollisimman pian Pro-korttitaulun täyttymisen jälkeen. Mukavuushetkestä käytettiin Könönpellossa ja Saarikellosa nimitystä kiva päivä ja Viitosvintiöillä mukavuushetki. Sen toiminnon valitsemisessa oli käytössä erilaisia tapoja:

Könönpellossa arvottiin lasten toiveista, Saarikellosa aikuinen valitsi lasten toiveista ja Viitosvintiöillä lapset äänestivät.

Könönpellon päiväkodissa oli käytössä ProVaka-hattu, johon lapset ja aikuiset olivat keränneet ideoita mukavasta tekemisestä. Mukavuushetken tekemisen välittämisen yhteydessä joku lapsista sai nostaa hatusta lapun, josta selvisi senkertaisen mukavuushetken tekeminen. Saarikellon päiväkodissa lapsilta kyseltiin esimerkiksi aamupiirillä, mitä mukavaa haluaisivat tehdä. Samalla heille sanoitettiin, mistä hyvästä saivat tällaisen mukavuushetken. Aikuinen kirjasi lasten toiveita ylös ja aikuiset sovittivat toiveita mahdollisimman pian järjestettäväksi.

Mitäs sä haluaisit tehdä kiva päivässä?
En mitään, vain leikkiä.

Viitosvintiöiden lapset kertoivat haastatteluissa, että he lapset saivat valita mukavuushetken tekemisen. Lapsilta kysyttiin toiveita ja he saivat päättää mukavuushetken tekemisen, siitä voitiin tarvittaessa äänestää.

No että tota arpomus, että kuka viittaa, vaikka että mennäänkö hyp-pimään lavalta tai tanssia tai jotain.

Könönpellon päiväkodissa mukavuushetkien järjestämisen tiheys vaihteli ryhmittäin henkilökunnan ProVakaan sitoutumisen mukaan. Saarikellon päiväkodissa tavoiteltiin järjestettäväksi mukavuushetkiä vähintään kahden viikon välein tai mielellään useamminkin. Viitosvintiöillä oli tarkoituksena saada lapsille mukavuushetki kerran tai kaksi kertaa viikossa, jotta lasten kiinnostus Pro-korttien keräämiseen säilyisi.

6.3 ProVakan vaikutukset lapseen ja työyhteisöön

Kaikki esille tulleet ProVakan vaikutukset lapseen ja aikuisiin olivat positiivisia. Nämä vaikutukset jaotimme neljään kategoriaan, jotka ovat positiiviset vaikutukset Pro-kortin saamisesta, positiivisen palautteen lisääntyminen, positiiviset muutokset päiväkotiin sekä positiiviset vaikutukset työyhteisön ilmapiiriin. Kaikissa kolmessa päiväkodissa esiintyi jokaisen kategorian positiivisia muutoksia. (taulukko 4.)

TAULUKKO 4. ProVakan vaikutukset lapsiin ja työyhteisöön

	Könönpellon päiväkoti	Saarikellon päiväkoti	Päiväkoti Viitosvintiöt
Positiiviset vaikutukset Pro-kortin saamisesta	x	x	x
Positiivisen palautteen lisääntyminen	x	x	x
Positiiviset muutokset päiväkodissa	x	x	x
Positiiviset vaikutukset työyhteisön ilmapiiriin	x	x	x

Kaikissa kolmessa päiväkodissa lasten kasvoilta pystyi näkemään hymyn ja onnellisuuden heidän saadessaan Pro-kortin. Lapsista huomasit heidän olevan tyytyväisiä ja ylpeitä saamastaan Pro-kortista, mutta toiset lapset saattoivat hieman hämmentyä. Osa tuntui peittelevän ilahtumistaan, aivan kuin Pro-kortin saaminen ei olisi ollut heille tärkeä asia. Saatuaan Pro-kortin lapset halusivat laittaa sen nopeasti Pro-korttitauluun. Pro-korttien saamista pidettiin koko ryhmän yhteisenä juttuna. Toisten lasten saamista Pro-korteista oltiin iloisia ja kyseltiin, miksi kukin oli saanut Pro-kortin. Haastatteluissa kaikkien kolmen päiväkodin lapset kertoivat Pro-kortin saamisen tuntuvan kivalta tai mukavalta.

Könönpellon päiväkodissa aikuiset kuvailivat Pro-kortin saamisen vaikuttavan lapsiin positiivisesti. Vaikutuksen määrää pidettiin yksilöllisenä.

Tuntuu että jotkut lapset kasvavat ainakin metrin verran, siitä kun niitä kehuaan. Että jos ei ole aiemmin saanut sitä kehua ja eikä semmosta hyväksyntääkään, niin niihin se ehkä eniten vaikuttaa. Tai mitä ite olen huomannut, että sellaiset lapset mitä on aiemmin aina kielletty tai moitittu tai jotakin muuta niin heihin se niinku toimii kaikista parhaiten.

Saarikellon aikuiset kertoivat saaneensa palautetta lasten vanhemmilta, että Pro-korttien saamisesta on kerrottu myös kotona.

Vanhempain illassaki käytiin sitä keskustelua siitä, että se on kotona näkyny ja kyllä ne muistaa kotona ja se on niille tärkeätä. Ne kertoo, että mä sain sen kortin ja kertoo, että mistä.

Päiväkoti Viitosvintiön aikuiset kuvasivat haastatteluissa lapsilla olevan onnellisia reaktioita saadessaan Pro-kortin.

- - kun sitä korttia rutistaa ja sitten pieniki ossaa yks vuotias, kun hän saa kortin, niin mennä sinne taululle laittamaan. Et se on se niinkun se, se tavallaan tärkeä toiminto, palkka - -.

Positiivinen palaute ja positiiviset käytöksen huomioimiset olivat lisääntyneet kaikissa kolmessa päiväkodissa ProVakan myötä. Positiivisen palautteen koettiin lisääntyneen sekä lapsia että aikuisia kohtaan. Könönpellon päiväkodissa aikuiset kertoivat, että ovat huomanneet lasten osaavan ottaa positiivista palautetta vastaan paremmin kuin aikaisemmin. Jokaisessa päiväkodissa oli huomattu, että lapset myös saivat sitä tasavertaisemmin. Positiivisen palautteen antaminen koettiin helpommaksi ja johdonmukaisemmaksi verrattuna aikaan ennen ProVakan käynnistymistä. Lisäksi esille tuotiin kaikkien lasten huomioimisen lisääntymistä.

Ja se on siinä ProVakassa erityisen hyvää, ku se kortti pitää yrittää antaa jokaiselle lapselle, niin sit tulee enemmän kiinnitettyä huomiota, onko varppana kaikki saanu. Ja siinä myös jokainen lapsi tulee päivän aikaan saamaan sen positiivisen palautteen. Et ei kukaan jää niinku sillo ilman.

ProVakan koettiin tuoneen positiivisia muutoksia kaikkiin kolmeen päiväkotiin. Könönpellon aikuiset olivat havainneet, että ProVakan myötä lapset olivat oppineet tunnistamaan toivottua käytöstä ja tiesivät, minkälaista käytöstä heiltä odotetaan.

No lapset huomaa myös toisten lasten hyvän käyttäytymisen ja antaa mielellään Pro-kortteja myös koirille ja mummoille kotona.

Saarikkelossa oli huomattu, kuinka ProVaka oli tuonut hyvää lapsen itsetunnolle ja kuinka esimerkiksi siirtymätilanteet olivat helpottuneet, kun saatiin positiivista ilmapiiriä myös lapsiin ja toiset näyttivät esimerkkiä.

Niin hänen semmoinen käytös ja itsetunto kyllä lisääntyi tosi paljon, kun huomattiin hänessä sitä hyvää.

Viitosvintiöillä ProVakan tuomaksi hyväksi asiaksi kuvattiin positiivisen palautteen antamisen vaikutusta koko lapsiryhmään. ProVakan myötä on nähty, että kun Pro-kortin antaa hyvin käyttäytyville lapsille, niin vieressä huonosti käyttäytyvät muuttavat käytöstään ilman aikuisen puuttumista heidän käyttökseen.

Ja tää jatkaa niinkun sitä linjaa, mitä mä oon niinku jo koko urani toivonu, just että se, ei naputeta niistä huonoista vaan kehutaan niitä hyvin käyttäytyviä ja hiljasia, ketkä toimii hienosti. Että se huomio mennee just sinne, eikä siihen kuka aiheuttaa sitä hämminkiä. Ja se viereen kehuminen, se on ihan äärimmäisen toimiva.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa on huomattu ProVakan käynnistymisen vaikuttaneen työyhteisön ilmapiiriin positiivisesti. Saarikellosa tuotiin esille, että erilaiset aikuisten välien selvittelemiset olivat huomattavasti vähentyneet. Kaikkien kolmen päiväkodin työntekijät olivat alkaneet ymmärtämään oman vaikutuksensa yhteiseen työilmapiiriin. Oman käytöksen ja ajatusmaailman muuttumista oli myös havaittu. Muutosta oli havaittu myös työkavereissa.

Ja tuotaa, lisäksi oman käytöksen muuttumista oman ajatustyön myötä. Olen opetellut kieltämisen sijasta ohjaamaan lapsia oikeeseen toimintaan. Se on ruennut toimimaan ajan myötä. Nyt osaa jo ohjata oikein, se oli alkuun aika vaikeeta. Ja muissa työntekijöissä ihan samalla tavalla, että niiden tulee ääneen sanottua ja huomattua sellaisia hyviä asioita, niin lapsista kuin toisista aikuisistakii. On osattu kiittää hyvästä toiminnasta.

6.4 ProVakan kehittämiskohteet

ProVakasta löytyi myös kehittämiskohteita. Kaikissa kolmessa päiväkodissa nousi sen kehittämiskohteiksi Pro-korttien mukana kuljettamisen muistaminen, ProVaka-periaatteiden sisäistäminen sekä positiivisen asenteen säilyttäminen. (taulukko 5.)

TAULUKKO 5. ProVakan kehittämiskohteet

	Könönpellon päiväkot	Saarikellon päiväkot	Päiväkot Viitosvintiöt
Pro-korttien mukana kuljettamisen muistaminen	x	x	x
ProVaka periaatteiden sisäistäminen	x	x	x
Positiivisen asenteen säilyttäminen	x	x	x

Suurimmaksi haasteeksi ProVakan toteuttamisessa koettiin kaikissa kolmessa päiväkodissa Pro-korttien mukana kuljettamisen muistamisen, jotta sen voisi antaa toivotun käytösmallin toteutuessa. Päiväkodeissa tätä unohdusta pyrittiin paikkaamaan niin, että lapsen kanssa haettiin yhdessä Pro-kortti niiden säilytyspaikalta. Aina ei tähän kuitenkaan ollut mahdollisuutta.

Ja sit se just et vitsi nyt vois antaa ja ei mulla oo kortteja ja sit se lässähtää. Ja sit ku se pitäs just siinä hetkessä antaa. Et sit tavallaan, jos sä tunnin päästä annat sen nii ei sitä enää muista.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa koettiin haasteena ProVaka-periaatteiden sisäistäminen. Könönpellon päiväkodissa aikuiset kokivat haasteeksi sen, etteivät kaikki päiväkodin aikuiset tuntuneet sitoutuvan ProVakaan ja omaksuvan ProVaka-periaatteita. Osa henkilökunnasta koki myös, että aikaa ei ole ollut tarpeeksi perehtyä Pro-toiminnan periaatteisiin. Haasteeksi koettiin myös sen toteuttaminen kaikkein pienimmille eli 0–2 -vuotiaille lapsille.

Ja sitten tuo haasteita tietysti on, kun on tämä ProVaka-koulutus vielä menossa, että se tuottaa vähän sellasia lisätehtäviä. Minusta se on sellanen haaste sitten. Että siihen pitäs keretä kunnolla syventyä enempiin.

Yhtenä haasteena nähtiin Saarikellossa, että toiselle aikuiselle positiivisen palautteen sanoittaminen saattaa unohtua. Haastatteluissa aikuiset toivat esille, että ovat vielä harjoittelemassa positiivisen palautteen antamista ja ProVakan toteuttamista.

Työkavereille pitää yrittää se sanoitus muistaa, että ite huomaan, että mielessä sen ajattelee, että vitsi toi toimi tossa hyvin, mutta se ei niinkun tule automaattisesti. Että sitten vasta miks mä en sanonut sitä ääneen, että ajattelin näin. Ja sit ehkä käy jälkeen päin sanomassa, että toimitpa tuossa hyvin.

Saarikellossa tuotiin myös esille ProVakan sisäistämisen tärkeyttä, että lapsille tulee ensin opettaa harjoiteltavat käytösmallit ennen kuin niiden mukaista käytöstä vaaditaan heiltä.

Et ei voi niinku aatella et meillä on kättely ja heipat jos ei opeteta lapselle mitä se tarkoittaa, että siinä ollaan edistytty kyllä vuodessa jo tosi paljon.

Viitosvintiöiden aikuiset kertoivat kokevansa haasteelliseksi sen, että ProVakasta ei ollut tullut vielä niin arkista, että sen muistaisi automaattisesti joka hetki.

No haasteet on tietysti just se muistaminen, että oot kärryillä, että mitä, mitä hyvää käytöstä ollaan nyt niinkun erityisesti palkitse-
massa.

Kaikissa kolmessa päiväkodissa haasteeksi nousi myös positiivisen asenteen säilyttäminen kaikissa tilanteissa ja kaikkina päivinä. Aina positiivisen kautta ajat-
telu ei ole ollut helppoa työntekijöille, mutta oman tiimin positiivinen ilmapiiri on
auttanut jatkamaan.

Että joillekin se tulee kyllä luonnostaan, mutta sitten tietysti on sel-
lasia päiviä, että välillä pitää itseään muistetulla, että hei vaikka
kuinka nyt tässä väsyttäs ja jotenkin ärsyttäs niin pitäs kuitenkin aina
muistaa se semmonen positiivinen asenne.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Saimme opinnäytetyöprosessin aikana tietoomme, että ProVaka on käynnistetty päiväkodeissa harjoittelemalla positiivisen palautteen antamista ensin aikuisten kesken. Tämä siksi, että lapset tarkkailevat jatkuvasti, kuinka aikuiset käyttäytyvät eri tilanteissa ja oppivat usein esimerkistä. Tohmajärven kunnan varhaiskasvatussuunnitelmankin (2019, 17) mukaan ProVakassa ensiksi opetellaan toimimaan tavoitteiden mukaisesti. Lapsilta ei tule odottaa tai vaatia oletettua käytöstä heti. Tässä tärkeänä on mallioppiminen aikuisilta. Sen takia ProVakan toivotun käytöksen harjoitteet aloitetaan aikuisten kesken, jotta aikuiset sisäistävät tulevat toimintaharjoitteet ja lapset oppivat siinä samalla. Opinnäytetyömme tulosten ProVakan kehittämiskohteet -kappaleessa selviää, kuinka aikuisten tulee ensiksi omaksua toimintaohje ja sisäistää ProVakan periaatteet itselleen, ennen kuin he voivat odottaa lapsilta oikeanlaista käytöstä.

ProVakan avulla luodaan päiväkoteihin oppimisympäristö, jossa on edellytykset lapsille oppia toivottua käyttäytymistä. Helenius ja Lummelahti (2018, 148) pitävät oppimisympäristöjen tehtävänä erityisesti lasten kasvun ja kehityksen edistämistä. ProVakan avulla kehitetään päiväkotien oppimisympäristöjä muun muassa tuomalla sinne uusia käytäntöjä ja välineitä. Opinnäytetyömme tuloksista ProVakassa käytettävät menetelmät vaikuttavat päiväkotien fyysiseen oppimisympäristöön, kun taas puolestaan psyykkisen oppimisympäristön muutoksesta kertovat opinnäytetyömme tuloksissa ProVakan vaikutukset lapsiin ja aikuisiin. Sosiaalisen oppimisympäristön muutoksessa korostuu ProVakan tuoma mallioppiminen päiväkodin aikuisilta. Tätä voi heikentää tuloksien kehittämiskohteissa esille nousseet haasteet ProVakaan sitoutumisessa ja sen periaatteiden sisäistämisessä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan, että oppimisympäristöjen suunnittelua tulisi tehdä yhdessä lasten kanssa, sillä yhdessä sovitut säännöt ja toimintatavat luovat turvallisen, toisia kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön (Opetushallitus 2018, 32-33). ProVaka-päiväkodissa lapset pääsevät vaikuttamaan päiväkodin oppimisympäristöön ehdottamalla

mukavuushetkien tekemisiä. Opinnäytetyömme tuloksista selviää, kuinka jo-kaista lasta kuunnellaan mukavuushetkien suunnitelluissa. Lasten osallisuuden taso vaihtelee kuitenkin tekemisen valinnassa päiväkodeittain, koska valinta suori-tetaan joko arpomalla, aikuisen päättämänä tai lasten äänestämänä. Koska mu-kavuushetki on palkinto yhteisestä toimintaohjeiden noudattamisesta, sen teke-miseen vaikuttamisen myötä lapsi saa myönteisiä kokemuksia nähdyksi ja kuul-luksi tulemisesta. Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja myönteiset kokemukset nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta vahvistavat lasten osallisuutta (Opetushallitus 2018, 30).

ProVakan avulla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa myös lasten toimijuuden vah-vistumiseen. Nostimme opinnäytetyön tuloksiin yhdeksi ProVakassa käytettä-väksi menetelmäksi positiivisen palautteen antamisen. Antamalla positiivista pa-lautetta oikeista käytöstavoista vahvistetaan lasten haluttua käytöstä ja toimi-juutta. Opinnäytetyön tuloksien perusteella aikuiset antavat positiivista palautetta pienistäkin hyvistä teoista, jotka vahvistavat lapsen omaa toimintaa. Näin lapset oppivat tunnistamaan, minkälaista käytöstä heiltä odotetaan, ja osaavat käyttäy-tyä sen mukaisesti. Osallistuessaan päiväkodin yhteiseen tekemiseen lapset saavat kokemuksia toimijuudesta (Lipponen ym. 2013, 160-162). ProVakan myötä lapset saavat näitä kokemuksia keräämällä Pro-kortteja koko lapsiryh-mänä yhdessä. Yhdessä valittu ja yhdessä toteutettu mukavuushetken tekemi-nen vahvistaa myös lasten toimijuutta.

ProVaka perustuu positiiviseen pedagogiikkaan ja positiivisen palautteen anta-miseen. Opinnäytetyön tulosten perusteella ProVakan ajatuksena on, että huo-mataan negatiivisen käytöksen tai toiminnan sijaan se hetki, kun lapsi käyttäytyy toivotulla tavalla. ProVakan vaikutuksia selvittäessämme aikuiset kertoivat alka-neensa huomata kaikessa enemmän hyvää ja vähentäneensä ei-sanon käyttöä. Siksi ProVaka kasvattaa lapsia positiivisella ohjaamisella ja kehumisella. Se ke-hittää lasten itsetuntoa sekä kannustaa lapsia toimimaan oikein. Positiivinen pa-laute ei kuitenkaan opeta lasta täydelliseen toimintaan, mutta se kasvattaa lap- sessa näiden taitojen harjoittelamisen motivaatiota (Ahonen 2017, 204).

ProVakassa toteutuu lasten myönteisten tunteiden vahvistaminen heitä kehuamalla. Aikuisen antama positiivinen palaute vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen ruokkien välittömästi lasten myönteistä käyttäytymistä (Ahonen 2017, 211). ProVakan avulla voidaan pitää päiväkodissa käytössä olevista rajoista kiinni positiivista pedagogiikkaa hyödyntäen, koska ProVaka ohjaa aikuisia ja lapsia toimimaan positiivisen suhtautumisen kautta. PERMA-mallia soveltaen voimme todeta opinnäytetyön tulosten perusteella, että ProVakan positiivisen palautteen avulla pyritään antamaan lapsille myönteisiä tunteita oppimisestaan, sitoutumista opeteltaviin käytösmalleihin, positiivisia ihmissuhteita Pro-kortteja antaviin aikuisiin, merkityksellistä sitoutumista opeteltavaan käytösmalliin ja mahdollisuuksia saavuttaa opeteltava käytösmalli. Opinnäytetyön tuloksista nousee esille, että jokaiselle lapselle annetaan positiivista palautetta. Vaikka toimintaohjeet olisivat lapselle haastavia, positiivista oppimiskokemusta pyritään antamaan pienistäkin kehityksistä, jotka eivät aina liity itse toimintaohjeeseen.

ProVakan käynnistymisen myötä päiväkotien työntekijät ovat joutuneet kohtaamaan muutosta työyhteisössään, mutta he ovat myös päässeet kehittämään päiväkotien toimintaa. Tämä muutos työyhteisössä on koettu positiiviseksi, sillä opinnäytetyön tuloksien perusteella työilmapiiri on parantunut jokaisessa päiväkodissa. Jos ProVakalla on alun perin tavoiteltu menetelmää, jolla vaikutetaan lasten sosioemotionaaliseen käyttäytymiseen, mutta sillä on ollut opinnäytetyömme tutkimustulosten perusteella positiivista vaikutusta myös päiväkotien työilmapiiriin, niin ymmärtävätköhän Jyväskylän yliopiston ProVaka-asiantuntijat luoneensa näin vaikutusvaltaisen toimintamallin?

8 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS

8.1 Eettiset näkökulmat

Kiinnitimme huomiota opinnäytetyömme tutkimuksen eettisyyteen koko prosessin ajan. Opinnäytetyömme tutkimuslupia hakiessamme lähetimme yhteistyötahoillemme opinnäytetyömme tutkimussuunnitelman. Opinnäytetyömme tutkimussuunnitelmasta kävi ilmi käytettävät tutkimusmenetelmät sekä opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite. Aloitimme havainnoinnit ja haastattelut vasta opinnäytetyömme tutkimusluvut saatuamme. Suoritimme havainnoinnit ja haastattelut puuttumatta päiväkotien tapaan toteuttaa ProVakaa. Käsitelimme havainnointi- sekä haastattelumateriaalia luottamuksellisesti ja hyvien tapojen mukaisesti. Valitsimme lähdemateriaalin yhdessä ja käytimme valinnassa kriittistä pohdintaa. Käytimme mahdollisimman tuoreita lähteitä, koska emme halunneet käyttää vanhentunutta tietoa sisältävää lähdemateriaalia.

Emme valinneet haastateltavia aikuisia, vaan päiväkotien johtajat suosittelivat heitä. He allekirjoittivat laatimamme haastatteluluvan. Allekirjoituksellaan he vahvistivat osallistuvansa haastatteluun omasta tahdostaan. Haastatteluluvassa heille tiedotettiin, ettei haastattelujen yhteydessä heistä tallenneta mitään yksilöintitietoja, mistä heidät voitaisiin tunnistaa. Haastateltavat olivat meille työnsä puolesta tuttuja ihmisiä päiväkodeilta, joilla olimme suorittamassa harjoittelua tai vierailmassa muuten opinnäytetyömetutkimuksen toteuttamisen aikoihin. Olimme siis osittain tietoisia heidän suhtautumisestaan ProVakaan, mutta tulokset olemme työstäneet perustuen näihin haastatteluihin.

Osana opinnäytetyötämme haastattelimme myös lapsia. Emme tunteneet haastateltavia lapsia entuudestaan muuten kuin mitä olimme olleet heidän kanssaan tekemisissä opinnäytetyöhömmme osallistuvilla päiväkodeilla. Haastateltavat lapset valikoituivat haastateltaviksi päiväkotien henkilökunnan toimesta. Lasten kohdalla eettisiin kysymyksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota (Kallinen, Pirskanen & Rautio 2018, 88). Laadimme lasten vanhemmille allekirjoitettavaksi haastatteluluvan. Haastatteluluvassa kerroimme vanhemmille, että emme tallenna

haastattelujen yhteydessä lasten nimeä, ikää tai sukupuolta. Halusimme pitää haastateltavien tiedot mahdollisimman anonyymina, jotta emme vaarantaisi näiden lasten yksityisyydensuojaa.

Haastattelimme lapset heille tutussa ympäristössä päiväkodilla. Haastattelupaikaksi toivoimme mahdollisimman rauhallista ja lapsille tuttua paikkaa päiväkodissa. Suhtauduimme lapsiin samalla tavalla riippumatta heidän iästään tai sukupuolestaan, emmekä antaneet minkään seikan luoda meille ennako-oletuksia lasten taidoista vastata kysymyksiin. Lasten haastatteluihin laadimme selkeitä kysymyksiä, joissa kysyimme vain yhtä asiaa kerrallaan. Käytimme kysymyksissä kyseisessä päiväkodissa käytössä olevaa termiä ProVakan osa-alueista. Haastattelutilanteissa puhuimme lapsille mahdollisimman selkeällä kielellä, jotta lapset ymmärtäisivät esittämämme kysymykset. Kallisen ym. (2018, 88–90) mukaan lapsia haastateltaessa tulee kiinnittää huomiota haastattelupaikkaan, lasten käyttämään kieleen sekä kysymysten laatuun ja selkeyteen. Lisäksi on muistettava, että ikä ei kerro lasten verbaalisista lahjoista ja että sanat voivat merkitä eri asioita lapsille ja haastattelijoille. Otimme nämä asiat huomioon lasten haastatteluissa. Pohdimme, vaikuttiko haastatteluihin se, että osa meistä tutustui lapsiin harjoitteluiden aikana. Lapsi saattoi haastattelussa uskaltautua kertomaan myös muista asioista enemmän kuin vastata itse kysymyksiin, jos oli tutumpi aikuisen kanssa.

Opinnäytetyötä tehdessämme koimme haastavana sen, kuinka erottamme omat tulokset tuloksista, joita saatiin havainnointien aikana. Myös opitun teorian tiedon ja kirjoitetun teorian erottaminen saaduista tuloksista oli tärkeää, jotta emme vertaile tuloksia aikaisempiin tietoihin Pro-Koulusta. Koimme pettymyksen, kuinka vähän ProVaka lopulta näkyi päiväkotien arjessa. Opiskeltuamme aihetta odotuksemme olivat korkealla ja kaikilla oli oma oletus, kuinka ProVaka ehkä näkyisi enemmän päiväkotien arjessa ja toiminnassa. Koimme esimerkiksi Pro-korttien antamisen vähäiseksi omiin odotuksiimme nähden ja sen miten vähän ProVakaa nostettiin esiin jokaisessa arjen toiminnassa.

Meidän oli helppoa yhdistää kolmen opinnäytetyön tekijän mielipiteet tuloksista, koska kaikkien kolmen havainnot olivat hyvin yhteneväisiä. Jaoin toistemme kanssa omia kokemuksiamme päiväkodeista ja ProVakan toteutumisesta.

Saimme toisiltamme vahvistuksia omiin havainnoiteihimme, mutta välillä myös kyseenalaistimme toistemme mahdollisia tulkintoja havainnoistaan. Tämän ansiosta pystyimme muuttamaan tarvittaessa omaa näkökulmaa havainnoijana. Näin saimme poistettua omia tulkintojamme tuloksista ja yhtenäistettyä tuloksia.

Omien havainnointiemme pohjalta saimme varmuutta yhteneväisiin toimintatapoihin päiväkodeissa. Opinnäytetyömme havainnoiteja verrattaessa saimme varmuutta saman tapaisille toteutuksille ja huomasimme haastatteluista paljon yhteneväisiä vastauksia. Koimme tämän antavan luotettavuutta opinnäytetyömme tutkimukselle. Jokaisessa päiväkodissa tavoitteet ja tavoitteiden saavuttaminen olivat yhteneväisiä, vaikka visuaaliset toteutustavat olivatkin erilaisia.

8.2 Luotettavuus

Opinnäytetyömme tutkimukseen kuuluvia havainnoiteja ei ole tehty täysin tasa-vertaisista lähtökohdista kaikissa kolmessa päiväkodissa. Saarikellon päiväkodissa havainnoinnit on tehty kuusi viikkoa kestäneen harjoittelun aikana, jolloin on pystytty havainnoimaan ProVakan toteutumista useiden viikkojen aikana. Kõnõnpellon päiväkodilla havainnoinnit on suoritettu vieraillemalla noin kerran viikossa aamupäivän ajan päiväkodilla. Päiväkoti Viitosvintiöissä havainnoinnit tapahtuivat yksittäisten käyntien aikana. Opinnäytetyömme tutkimuksen tulokseen havainnointien osalta on voinut vaikuttaa tämän havainnoiteihin käytetyn ajan ero. Tulosta voi vääristää se, että yksi on havainnoinut viikkoja, toinen päiviä ja kolmas tunteja. Pidempään havainnoineella on ollut paremmin mahdollisuuksia nähdä ProVakan toteutumista tai toteutumattomuutta. Toisaalta tulosta vahvistaa se, että lyhyelläkin havainnoinnilla on voinut havaita saman kuin pidemmällä havainnoinnilla. Kun ProVakaa toteutetaan joka hetki, ei havainnoiteihin tarvitse käyttää pitkiä ajanjaksoja.

Tuloksiin on voinut vaikuttaa myös havainnointien toteutumiset sekä osallistuvana että tarkkailevana havainnointina. Etenkin tarkkailevana havainnointina suoritettuihin havainnoiteihin on voinut vaikuttaa vieraan aikuisen läsnäolo ryhmässä. Osaa lapsista ja päiväkodin aikuisista on voinut häiritä vieras aikuinen, ja

sen myötä he ovat saattaneet muuttaa käytöstään. Myös tieto siitä, että heitä havainnoidaan, on saattanut muuttaa aikuisten ja lasten käytöstä havainnointi tilanteissa. Tarkkailevan havainnoinnin haasteena näemme tilanteesta ulkopuolelle jäämisen, kun havainnoija ei ole osallisena lasten ja aikuisten toiminnassa. Havainnoinnit olemme suorittaneet kaikissa päiväkodeissa elo- ja syyskuussa 2019, joten ajallisesti havainnoinnit sijoittuvat niin lähekkäin toisiaan, ettei sillä ole merkitystä tuloksien kannalta.

Jo opinnäytetyötä aloittaessamme pohdimme kriittisesti, kuinka yhden meistä työskentely ProKoulussa vaikuttaa hänen ennakkokäsityksiinsä havainnoissa. Kahden muun kokemus Pro-hankkeista oli havaintoja aloittaessa kuitenkin vasta teoria pohjalla. Tämä asetelma on voinut vaikuttaa opinnäytetyön tutkimustulokseen havaintojen osalta. Kokemus Pro-mallista on voinut auttaa ProVakan toteutumisen tai toteutumattomuuden havaitsemiseen paremmin kuin kahden muun havainnoijan havainnoista ilmenee.

Haastattelut olemme kaikki suorittaneet syys- ja lokakuussa 2019. Haastatteluilla ei ole ajankohdallisesti niin suurta eroa, että sillä olisi merkitystä tuloksien kannalta. Haastattelimme kaikissa päiväkodeissa kolme aikuista ja kolme lasta. Haastateltavia oli saman verran kaikissa päiväkodeissa. Näin ollen päiväkodit ovat tasavertaisessa asemassa haastateltavien määrässä opinnäytetyön tutkimustuloksessa.

Opinnäytetyön tutkimustulokseen on voinut vaikuttaa haastateltavien aikuisten sitoutuneisuus ProVakaan. Onko esimerkiksi haastateltavissa ollut yhdessä päiväkodissa ProVakasta vastuullisia ProVaka-tiimin jäseniä ja toisessa päiväkodissa ei niin ProVakaan sitoutuneita työntekijöitä? Tai onko haastateltavat kaikki olleet ProVakaan sitoutuneita ja haastattelemta on jäänyt vähemmän sitoutuneet? Samoin tähän on voinut vaikuttaa haastateltavien lasten valikoituminen. Päiväkotien henkilökunta valitsi haastateltavat lapset. Periaatteena heidän valintaansa oli se, että he olisivat lapsia, jotka uskaltavat puhua vieraille ihmiselle. Lasten valintaan on voinut vaikuttaa tiedostettuna tai tiedostamattomana seikkana lasten suhtautuminen ProVakaan. Ovatko he esimerkiksi ProVakan käytösmaalleja kuu-
liaisesti toteuttavia ja paljon Pro-kortteja saavia lapsia? Sekä haastateltavien

aikuisten että lasten vastauksiin on voinut vaikuttaa haastattelijan tuntemisen taso. Osalle haastateltavista me olimme tulleet tutuiksi päiväkodilla viettämämme ajan puitteissa. Onko tutulle haastattelijalle esimerkiksi uskallettu kertoa negatiivisia asioita rohkeammin tai yritetty vastata kysymyksiin monipuolisemmin?

9 POHDINTA

9.1 Prosessin arviointi

Opinnäytetyömme prosessi oli onnistunut kokonaisuus. Prosessi eteni ideasta lopullisen opinnäytetyön esitykseen johdonmukaisesti ja aikataulussa. Mietimme opinnäytetyön ideaa keväällä 2018, koska olimme käynnistelemässä opinnäytetyöprosessia syksyllä 2018. Ideoimme ProKoulu-mallin soveltamista varhaiskasvatukseen, ja saimme kuulla, että tällainen prosessi ollaan oikeasti käynnistämässä. Ideoimamme opinnäytetyön aihe oli erittäin ajankohtainen, ja ProVaka-koulutuskokonaisuus osui ajallisesti täydellisesti opinnäytetyömme aikataulutukseen.

Valitsimme yhteistyökumppaneiksemme päiväkodit kolmesta eri kunnasta ajatellen omia henkilökohtaisia asumispaikkojamme. Ensimmäiset kysymämme päiväkodit lähtivät mukaan yhteistyökumppaneiksemme. Koska päiväkodit sijaitsivat eri paikkakunnilla, mahdollisuutemme vieraila toisen opinnäytetyön tekijän yhteistyöpäiväkodillä oli haasteellista. Päiväkotien innostus uudesta positiivisen pedagogiikan toteutustavasta tarttui myös meihin. Meille näytettiin ja kerrottiin auliisti ProVakaan liittyviä asioita. Oliko tämä esittely innostavaa, koska meidän tiedettiin tekevän aiheesta opinnäytetyötä? Tällä tiedolla on voinut olla vaikutusta esittelyn innokkuuteen. Päiväkodeissa oli myös henkilökuntaa, joka oli omaksunut ProVaka-mallia toimintaansa, mutta eivät hehkuttaneet aiheesta.

Viralliset tutkimusluvut saimme kuntien kanssa sovittua kevääseen 2019 mennessä. Tämän jälkeen saimme laadittua havainnointilomakkeen kesällä 2019 ja haastattelukysymykset syksyllä 2019. Suoritimme havainnoinnit ja haastattelut päiväkodeille syksyllä 2019, kun varsinainen ProVaka-hanke oli jo loppusuoralla. Saimme havaita opinnäytetyön prosessin aikana, miten tyhjästä startannut ProVaka oli kehittynyt osaksi päiväkotien arkea. Pohdimme analysointivaiheessa, näimmekö kaikkia ProVakassa käytettäviä menetelmiä. Yhteistyöpäiväkotimme olivat kuitenkin pilottipäiväkoteja, joten he olivat vasta kehittämässä itselleen toimivaa mallia ProVakasta.

Tiimimme yhteistyötä voisimme kuvailla sanalla loistava. Yhteinen kiinnostuksemme positiiviseen pedagogiikkaan ja uskomme ProVakan toimimiseen alkupettymyksien jälkeenkin on vahvistanut yhteistyötämme. Olemme hyödyntäneet jokaisen vahvuuksia ja työnjakomme on ollut onnistunut. Kukaan ei ole kokenut joutuvansa tekemään enemmän kuin muut. Pikemminkin havaittavissa on ollut pientä keskinäistä kilpailua, kuka saa tehdä minkäkin osuuden opinnäytetyöstä. Emme ole jakaneet koko opinnäytetyötä selkeästi jonkun meistä osuuksiin. Olemme luottaneet toisiimme ja opinnäytetyöprosessimme eteni paljon sitä mukaa, kun joku meistä kerkesi työtä jatkamaan. Selkein työnjako meillä oli yhteistyöpäiväkodeissa, että jokaisella oli vastuullaan yhden päiväkodin yhteistyö havainnointineen ja haastatteluineen. Tämä selkeytti opinnäytetyöprosessia meidän ja yhteistyöpäiväkotien kannalta.

Olemme toki kohdanneet pieniä haasteita matkalla, mutta kaikista näistä on selvitty yhteistyöllä ja keskustelemalla. Aktiivinen kommunikointi keskenämme on ollut vahvuutemme aikataulussa pysymiseksi, haasteiden voittamiseksi ja onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi. Ajatusten vaihto on tuonut jokaiselle uusia ideoita ja ahaa-elämyksiä. Haasteita ajatusten vaihtoon saman pöydän äärellä on tuonut pitkät välimatkat asuinpaikkojemme välillä. Yhteydenpito opinnäytetyöprosessin aikana sähköisten välineiden avulla on ollut välttämätöntä, jotta voitamme fyysisten välimatkojen haasteen. Kun tiimissä on kolme jäsentä ja lisäksi heillä omat henkilökohtaiset elämät perheineen ja töineen, on yhteisten aikataulujenkin löytäminen välillä haasteellista. Elämä tuo välillä eteen ennalta arvaamattomia tilanteita. Olemme saaneet kuitenkin hoidettua sovitut tapaamiset sähköisten yhteydenpitovälineiden avulla. Opinnäytetyöprosessi on siten opettanut meille myös ongelmienratkaisukykyä ja organisointitaitoja.

Opinnäytetyöprosessi päättyi opinnäytteemme esitykseen ja julkistamiseen. Raportti julkaistaan Theseuksessa. Lisäksi toimitamme yhteistyöpäiväkodeille omat versionsa tästä raportista. Toivomme, että tämä opinnäytetyö auttaa uusia ProVaka-päiväkoteja toimintansa käynnistämisessä ja toteuttamisessa.

9.2 Oman ammatillisuuden kehittyminen

Oli hienoa saada toteuttaa opinnäytetyö uuden toimintamallin kehittämisen kanssa yhtä aikaa, ja kasvaa itsekin siinä rinnalla ProVakan taitajaksi. Lähtökohdamme ammatillisuuden kehittämiseen olivat erilaiset. Yksi opinnäytetyön tekijöistä oli työskennellyt ProKoulu-vastaavana, ja hänellä oli vahva ammattitaito Pro-mallin toteuttamiseen. Hänen kokemuksensa Pro-mallista toi hyvät lähtökohdat ammatillisuuden kehittämisen käynnistymiselle. Ilman tätä tietotaitoa emme varmasti olisi saaneet näin kattavaa ammatillista kehittymistä tämän opinnäyteprosessin aikana.

Jokainen opinnäytetyöntekijöistä on kokenut ammatillista kehitystä opinnäytetyöprosessin myötä. Yksi oppinäytetyön tekijöistä on kokenut sen vahvistaneen hänen aiempaa oppimistaan Pro-toimintamallista. Muut ovat kokeneet ProVakan ja Pro-toimintamallin hyödylliseksi toimintatavaksi varhaiskasvatusympäristössä. Opinnäytetyöhön liittyvä teoretieto on tuonut vahvistusta positiivisen pedagogiikan keinojen käyttämiseen varhaiskasvatuksessa. Jokainen on huomannut, kuinka lapset tarvitsevat positiivisin keinoin tukemista ja ohjaamista arjessa. Eisanan käyttö on vähentynyt. Myös omassa työyhteisössään jokainen toteuttaa positiivista pedagogiikkaa enemmän ja tuo sitä näkyvämmäksi erilaisin toteutuksin. Toimintaohjeen kertominen on tullut jokaiselle tavaksi toimia, koska lapsen ei voi olettaa tietävän minkälaista käytöstä häneltä odotetaan, jos ei aikuinen sitä ensin opeta. Lisäksi jokainen opinnäytetyöntekijöistä huomaa lapsissa enemmän positiivisia asioita ja sanoittaa lapselle niitä arjessa.

Meistä kaikista kolmesta on kasvanut tämän opinnäytetyön aikana positiivisen pedagogiikan puolestapuhujia. Opinnäytetyötä tehdessämme tutustuminen teoriaan ja sen sisäistäminen ovat vahvistaneet tunnetta siitä, kuinka lapsia pitäisi enemmän ohjata positiivisella otteella. Meistä ei ole tullut pelkästään ProVakan taitajia, vaan olemme kehittyneet kokonaisvaltaisesti positiivista pedagogiikkaa käyttäviksi varhaiskasvatuksen ammattilaisiksi. Uskomme, että tulevaisuudessa tulemme osallistumaan positiivisen pedagogiikan koulutuksiin ja vahvistamaan tätä nyt saavutettua ammattitaitoa.

9.3 Jatkotutkimusideat

ProVakan tutkiminen ei varmasti pääty tähän opinnäytetyöhön ja Jyväskylän yliopiston ProVaka-koulutuskokonaisuuteen. Yhtenä jo käynnistyneenä tutkimuksena on vuosien 2019–2020 aikana toteutettava KOPA-hanke, jonka tavoitteena on tuottaa tutkimusnäyttöön perustuvaa tietoa lasten sosioemotionaalaisia taitoja kehittävien menetelmien vaikuttavuudesta varhaiskasvatuksessa. KOPA-hankkeessa on yhtenä tutkittavana menetelmänä ProVaka. (Jyväskylän yliopisto. Tutkimus. Kasvatustieteiden tutkimushankkeet. Tutkimushankkeiden kotisivuja. Vakatori. Tutkimushankkeet. KOPA - Kohti parempaa sosioemotionaalisten taitojen tukemista varhaiskasvatuksessa.)

Opinnäytetyömme keskittyi vain päiväkodilla havaittaviin vaikutuksiin ProVakasta. Laajentaakseen ProVakan vaikutusten selvitystä olisi hyvä tutkia myös ProVakan vaikutusten näkymistä lasten arjessa päiväkodin ulkopuolella. Tämän tutkimuksen voisi suorittaa vanhempia haastatteleamalla, ovatko he huomanneet mitä eroa lapsissaan ja heidän käytöksessään päiväkodilla käynnistyneen ProVakan myötä. Ajankohtaisesti tällainen tutkimus olisi mielenkiintoista tehdä päiväkodilla käynnistettävän ProVaka-toiminnan kanssa samaan aikaan. Tällöin vanhempia voisi haastatella ennen ProVakan käynnistämistä ja ProVakan käynnistymisen jälkeen.

Päiväkoti Viitosvinttiöissä oli aloitettu Pro-korttien jakaminen työkavereille osana ProVakan käynnistämistä. Saimme kuulla, että opinnäytetyöprosessimme päättyttyä Viitosvinttiöissä oli otettu käyttöön omat Pro-korttitaulut aikuisille jokaisessa lapsiryhmässä. Olisi mielenkiintoista saada tietää, miten Pro-korttien jakaminen henkilökunnan keskuudessa vaikuttaa työyhteisöön ja työhyvinvointiin. Tästä voisi tehdä vertailevan tutkimuksen, missä vertailukohteena on ProVakaa toteuttavan päiväkodin työyhteisö, missä Pro-kortteja ei anneta aikuisille. Vertailukohteena voisi käyttää myös päiväkotia, missä ei ole käytössä ProVakaa. Toinen tapa tutkia asiaa on seurantatutkimus, missä ProVakaa toteuttavassa päiväkodissa aloitetaan Pro-korttien jakaminen aikuisille tutkimuksen aikana. Tällöin pysyttäisiin seuraamaan yhden työyhteisön muutosta ja työhyvinvoinnin kehitystä

ajalta ennen Pro-korttien jakamista aikuisille aikaan, kun Pro-kortteja jaetaan aikuisten kesken.

Kun ProVaka on ollut päiväkodeilla käytössä jo vuosien ajan, siitä tulee osa päiväkodin arkea ja toimintamallia. ProVakan vaikutuksia lasten sosioemotionaaliseen käyttäytymiseen olisi kiinnostavaa päästä tutkimaan, kun ProVaka on ollut käytössä päiväkodilla vähintään viisi vuotta. Tällöin päiväkodin lapset ovat kasvaneet ja kehittyneet Pro-kortteja saaden koko päiväkotiuuransa ajan. Tällaisten lasten sosioemotionaalisten taitojen ja käyttäytymisen mallien vertaaminen ProVakaa toteuttamattoman päiväkodin lasten sosioemotionaalisiin taitoihin ja käyttösalleihin antaisi kuvan ProVakan kokonaisvaikutuksesta varhaiskasvatusikäisiin lapsiin.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2017). *Haastavat kasvatustilanteet - Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja*. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Bradshaw, C. (2012). Effects of School-Wide Positive Behavioral Interventions and Child Behavior Problems. *Pediatrics volume 130* (5). 1. Saatavilla 14.3.2020 https://www.researchgate.net/publication/232256840_Effects_of_School-Wi-de_Positive_Behavioral_Interventions_and_Supports_on_Child_Behavior_Problems
- Helenius, A. & Lummelahti, L. (2018). *Varhaiskasvatus: perusteita*. (2. uudistettu painos). Helsinki: BoD - Books on Demand.
- Hellström, M. (2008). *Sata sanaa opetuksesta - Keskeisten käsitteiden käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. (15. Osin uud.p.). Helsinki: Tammi.
- Hännikäinen, M. (2013). Varhaiskasvatus pienten lasten päiväkotiryhmissä - Hoitoa, kasvatusta vai opetusta? Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.), *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka* (s. 30–52). Tampere: Vastapaino.
- Jyväskylän yliopisto. Ajankohtaista. Arkisto. 2018. 04/2018. Kannustamalla käyttäytyminen kuntoon kouluissa. Saatavilla 23.11.2019 <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2018/04/tiedote-2018-04-16-13-01-49-547187>
- Jyväskylän yliopisto. Laitokset. Koulutusjohtaminen. Koulutusjohtamisen instituutti. Koulutus. ProVaka. Saatavilla 27.10.2019 <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/laitokset/koulutusjohtaminen/kji/koulutus/provaka>
- Jyväskylän yliopisto. Tutkimus. Kasvatustieteiden tutkimushankkeet. Tutkimushankkeiden kotisivuja. Vakatori. Tutkimushankkeet. KOPA - Kohti parempaa sosioemotionaalisten taitojen tukemista varhaiskasvatuksessa. Saatavilla 18.1.2020 <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/kotisivut/vakatori/tutkimushankkeet/kopa>

- Kallinen, K., Pirskanen, H. & Rautio, S. (2018). *Sensitiivinen tutkimuksessa - Menetelmät, kohderyhmät, haasteet ja mahdollisuudet*. Jyväskylä: Unipress.
- Kananen, J. (2011). *Kvantti - Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä - Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karila, K. (2013). Ammattisukupolvet varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteuttajina ja kehittäjinä. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.), *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka* (s. 9–29). Tampere: Vastapaino.
- Kesti, M. (2018). *Positiivinen pedagogiikka - Miksi?*. (Kandidaatin tutkielma, Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201810062904>
- Koivisto, E. (2018). *Hei, minä osaan! Positiivisen pedagogiikan työkalupakki 3–5 -vuotiaille lapsille varhaiskasvatuksessa*. (Opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu, Sosionomikoulutus). Saatavilla 10.3.2019 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/147445/Op-pari.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. (2014). Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), *Positiivisen psykologian voima* (s. 224–242). Jyväskylä: PS-kustannus.
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki. Saatavilla 4.2.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Leskisenoja, E. (2017). *Positiivisen pedagogiikan työkalupakki*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lipponen, L., Kumpulainen, K. & Hilppö, J. (2013). Haluan, voin ja osaan – Lasten toimijuuden rakentuminen päiväkodissa. Teoksessa K. Karila &

- L. Lipponen (toim.), *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka* (s. 159–175). Tampere: Vastapaino.
- Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen, M., Närhi, V., Savolainen, H. & Laakso, M-L. (2017). Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. (Opetushallituksen raportit ja selvitykset 2017:17). Jyväskylä. Saatavilla 30.10.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lasten_sosioemotionaalisten_taitojen_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Niilo Mäki Instituutti. Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Päättäneet hankkeet. Pro-koulu. Saatavilla 10.1.2020 <https://www.nmi.fi/hankkeet/paattyneet-projektit/pro-koulu/>
- Nurmi, T. Rekiaro, I. & Rekiaro, P. (2000). *Sivistyssanakirja*. (12. painos). Jyväskylä: Big Sur Oy ja Gummerus Kustannus Oy.
- Närhi, V. (12.3.2020). ProVaka-koulutuskokonaisuus, tausta eteneminen ja tavoitteet; katsaus tutkimushavaintoihin. [Luento]. Joensuu: Joensuun tiedepuisto.
- Ojanen, M. (2014). *Positiivinen psykologia*. (2. uudistettu painos). Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeet ja säädösvalmistelut. Päättäneitä hankkeita. Varhaiskasvatuslain uudistus. Uusi varhaiskasvatuslaki. Saatavilla 16.11.2019 <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>
- Opetushallitus (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. (Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2018:3a). Helsinki. Saatavilla 27.10.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Raittila, R. & Siippainen, A. (2017). Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia* (s. 283–292). Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.
- Raittila, R. (2013). Pienryhmätoiminta ja leikkialueet - Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö rakentuu arkisissa käytännöissä. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.), *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka* (s. 69–94). Tampere: Vastapaino.

- Ryhänen, L. (2017). *Positiivinen pedagogiikka päiväkodin kontekstissa*. (Kasvatustieteen kandidaatintyö, Oulun yliopisto, Kasvatustieteen tiedekunta). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201705232020>
- Saarikellon päiväkoti (2019). *Saarikellon ProVaka-kansio*.
- Savolainen, H. (12.3.2020). ProVaka-toiminnan teoreettinen tausta. [Luento]. Joensuu: Joensuun tiedepuisto.
- Seligman, M. (2008). *Aito onnellisuus – Positiivisen psykologian keinoin täyteen elämään*. (Englannin kielestä suomentanut Markus Lång). Helsinki: Art House Oy.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish – A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Atria Paperback.
- Sørli, M-A., Ogden, T. & Røyhus, O-A. (2015). Preventing Problem Behavior on School through School-Wide Staff Empowerment: Intervention Outcomes. *World Journal of Educational Research*. Vol. 2. (2), 133-134. Saatavilla 14.3.2020 https://m.nubu.no/get-file.php/1313763-1486124540/Filer/nubu.no/Internett/Programmer_Metoder/PALS/Preventing_Problem_Behavior_in_School_th.pdf
- Tiihonen, M. (28.11.2018). Varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto Loisto / Itä-Suomi [Luentomateriaali]. Joensuu. Saatavilla 30.10.2019 <https://www.avi.fi/documents/10191/12155232/Mikko+Tiihonen+28.11.2018/78ecfad9-6fb6-4e9a-ab8a-16e6f1582142>
- Tohmajärven kunta (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelma 2019*. (Tohmajärven kunta. Varhaiskasvatus). Tohmajärvi. Saatavilla 10.1.2020 <https://www.tohmajarvi.fi/documents/1739083/0/Tohmaj%C3%A4rven+kunnan+varhaiskasvatussuunnitelma+2019.pdf/c2132197-8b46-fdfe-f2d5-18e8350022f6>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turja, L. & Vuorisalo, M. (2017). Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia* (s. 36–55). Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

- Turja, L. (2018). Osallisuuden pedagogiikan jalkautuminen varhaiskasvatuksen arkeen. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsén & J. Heikka (toim.), *Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa 2 - Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen* (s. 65–81). Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. (2016). *Huomaa hyvä! - Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Uusitalo-Malmivara, L. & Vuorinen, K. (2017). *Huomaa hyvä! - Vahvuusvariksen bongausopas*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli, R. (toim.) (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (5. uud.p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valo, M. (8.4.2013). Monografia vai artikkeliväitöskirja? *Yliopistopedagogiikka. Journal of University Pedagogy*. Saatavilla 7.11.2019
<https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2013/04/08/monografia-vai-artikkelivaitoskirja/>
- Varkauden kaupunki (2019). *Varkauden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*.
- Vilka, H. (2006). *Tutki ja havainnoi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Venäläinen, M., Valoaho, M. & Havukainen, E. (2019). "Ei oleteta vaan opetellaan" - ProVaka käytännössä. *Sivistyksen suakkunat, Tohmajärven kunnan sivistystoimen julkaisu* 2019(1), 5.

LIITE 1. Havainnointikaavake

Havainnointi ProVaka

Minkälaisia ProVaka materiaaleja päiväkodilla on esillä ja miten ne on sijoitettu?

Millaisia Pro-kortit on?

Miten ja missä tilanteissa lapsille annetaan Pro-kortteja?

Miten aikuiset antava Pro-kortteja, esimerkiksi mitä sanoja käyttävät, miten perustelevat kortin antamista?

Minne annetut Pro-kortit kerätään?

(Millaisia Pro-työkalut on? Missä sijaitsevat? Onko niissä joku teema?)

Miten lapset reagoivat Pro-kortin antamiseen?

Minkälaisia käytösmalleja havaitset lapsissa ja aikuisissa verrattuna meneillään olevaan harjoiteltavaan asiaan? Miten lapset ja aikuiset ottavat käytöksessään huomioon harjoiteltavan asian?

LIITE 2. Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset lapsille

- Mitä olet tehnyt, että olet saanut Pro-Kortin?
- Miltä tuntui saada Pro-Kortti?
- Mitä tapahtuu, kun tuo Pro-taulu* on täynnä?
- Mitä olette tehneet palkkiohetkessä*?

* Kysymyksissä käytetään kyseisen päiväkodin käyttämiä termejä, jotta lapsi ymmärtää mitä kysymme.

Haastattelukysymykset aikuisille

- Minkälaista käytöksen muuttumista olet huomannut itsessäsi tai muissa työntekijöissä verrattuna aikaan ennen ProVakaa?
- Minkälaista eroa olet huomannut lasten käytöksessä verrattuna aikaan ennen ProVakaa?
- Mitä hyvää ja millaisia haasteita ProVaka on tuonut päiväkotiinne?
- Milloin annat Pro-kortteja? Ja millä perusteilla?
- Milloin ja millaista positiivista palautetta olet antanut lapsille tai työkavereille?
- Miten mielestäsi positiivisen pedagogiikan toteuttaminen on muuttunut tai lisääntynyt päiväkodissanne ProVakan myötä?